

Tucht&toezicht

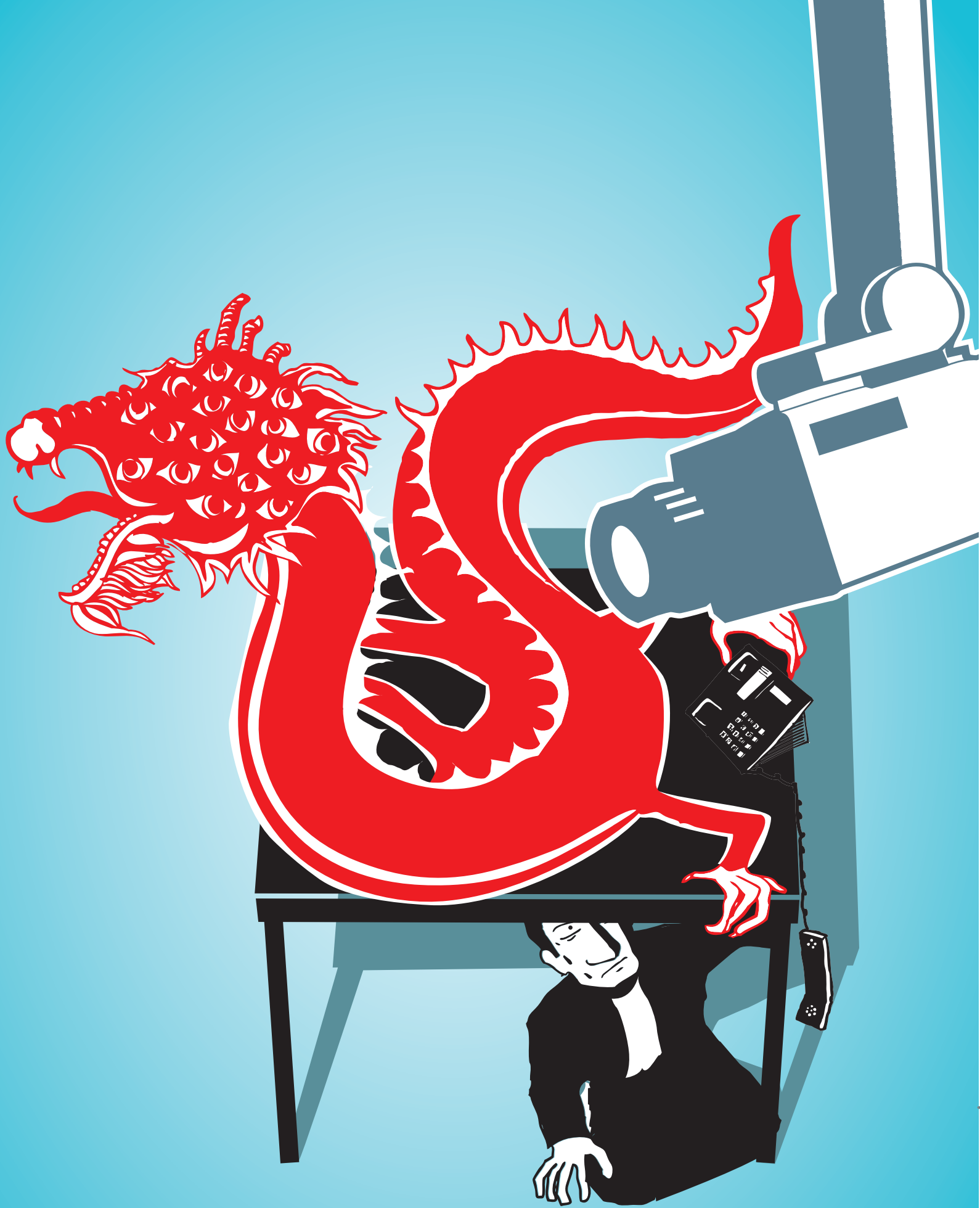
Docters van Leeuwen over
toezicht op advocatuur

‘Geen grote
misstanden,
toch urgent
probleem’

Privégedrag
tuchtrechtelijk
getoetst

De Zeven
Hoofdzonden

Tuchtrechters
aan het woord

Van de redactie

‘Laat me, laat me, laat me m’n eigen gang maar gaan’ – wie heeft deze hartenkreet de afgelopen maanden *niet* gehoord? Je eigen gang gaan, dat lijkt iets van voorbije tijden. In een maatschappij die haar kaarten meer op toezicht zet, en minder op vertrouwen, worden ook de vrije beroepen minder vrij. Dan wil men weten hoe fouten en fraude kunnen worden voorkomen – of die eigenlijk wel worden voorkomen. Dan wordt geroepen om hogere kwaliteitsstandaarden, om transparantie en controle. En dan is ook het tuchtrecht geen rustig bezit meer, en blijkt de plaatselijk deken ineens al te lankmoedig tegenover de beroepsgenoten.

Die tendens naar meer toezicht ligt de advocatuur niet zo. De advocaat is gewend zijn eigen boontjes te doppen: laat zich goed informeren, bekijkt de zaak van alle kanten en vormt op basis daarvan zelfstandig een mening. Een doordachte, onafhankelijke visie – daar heeft de cliënt recht op. Bij deze houding past een eigen systeem van toezicht en tuchtrecht. En dat systeem is nu onderwerp van discussie, belangrijk genoeg voor een special, vindt de redactie.

De Orde komt een dezer dagen met een rapport van de gezaghebbende mr. Docters van Leeuwen – we interviewen de rapporteur. We kijken ook een heel andere kant op, in de spiegel van de Zeven Hoofdzonden, en zien wat de advocaat tot zijn misstappen drijft. En we werpen een blik in het café en het liefdesleven van de advocaat om te kijken of hij tenminste daár aan het tuchtrecht kan ontkomen.

Mensen van het Hof van Discipline geven hun visie en een medische- en tegelijk advocatuurlijke tuchtrechter zoekt de verschillen tussen twee tuchtrechtsystemen. Een accountant die onderzoek doet bij ‘probleemkantoren’ geeft praktische tips. In deze special mogen we ook alvast een blik werpen op een nog niet gepubliceerd voorontwerp van een wet voor het tuchtrecht – en zien zo een boeteregeling en een tuchregister in het verschiet.

‘Laat me, laat me, ik heb het altijd zo gedaan.’ Dat is tegenwoordig geen voldoende onderbouwing meer. Maar waar moeten ‘ze’ nu echt van afblijven? De balie kan zich gaan informeren, een mening vormen en, wie weet, met een beetje meer openheid en verantwoording haar eigen gang blijven gaan.

- 2 **Onderzoeker Docters van Leeuwen** praat over zijn advies over toezicht: ‘Urgent is het verschil tussen maatschappelijk geldende opvattingen over toezicht en wat er in de advocatuur gebeurt’

Michel Knapen

- 6 **Samenvatting van het rapport**

Niels Hupkes

- 7 **De deken en de Algemene Raad geven een eerste reactie**

- 8 **Zonden in de advocatuur: Tijd voor een knipbeurt in Kapsalon de Zeven hoofdzonden**

Trudeke Sillevius Smitt en Germ Kemper

- 13 **Opinie: If it ain't broke, don't fix it**

Martijn Maathuis

- 14 **Tuchtrechter Solco Holtrop: ‘Als advocaten fouten maken worden die vaak eerder zichtbaar dan bij artsen dat doen’**

Linus Hesselink

- 18 **‘Niet uit het juist advocatenhout gesneden’ Raad van State over de advocatuurlijke attitude**

Linus Hesselink

- 19 **Voorbeeldig gedrag gevraagd: privégedrag tuchtrechtelijk getoetst**

Leonie Rammeloo

- 22 **Schouten en Schouwink van het Hof van Discipline: ‘Vooral Dekens van de kleinere arrondissements hebben een te klein bureau voor proactief toezicht’**

Michel Knapen

- 27 **Even opfrissen: Wat is de termijn voor het indienen van een tuchtklacht?**

Leonie Rammeloo

- 28 **Vliegende brigadelid Willem van Wijngaarden: ‘Een keer zeiden we: je zou je praktijk moeten neerleggen’**

Trudeke Sillevius Smitt

- 30 **Voorproef van het Voorontwerp kaderwet tuchtrecht**

M.A.H. Verburgh

Colofon

90e jaargang
Advocatenbladspecial

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve Van de deken, Berichten van de Orde en Tuchtrecht

Redactie
mr. L. Bakers
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen
mr. P.H.E. Voûte

Deze special is samengesteld door:
Linus Hesselink
Lucinda Jones
Leonie Rammeloo
Trudeke Sillevius Smitt

Eindredactie
Linus Hesselink
l.hesselink@sdu.nl
Sdu Uitgevers
Lucinda Jones (Uitgever)
Sandra Kroon (Directeur
BU Legal & Tax)

Beeldredactie
Charlotte Helmer

Vormgeving
Dimdim, Den Haag

Correctie
Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk
Senefelder Misset,
Doetinchem
Advertenties
www.bereikdejurist.nl
Veerle Sanderink,
Accountmanager
v.sanderink@sdu.nl,
Tel. 070-378 03 50 of
06-229 480 84

Inzendtermijn:
afl. 6: 23 april 2010
afl. 7: 14 mei 2010

ISSN 0165-1331

HOF
PRINT

Uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

'Het zou raar zijn als ik de functie van wijs persoon voorstel en deze daarna zelf ga vervullen, maar ik zou er denk ik niet ongeschikt voor zijn'

Adviseur Arthur Docters van Leeuwen

‘Omdat er een duidelijk verschil bestaat tussen de maatschappelijk geldende opvattingen over toezicht en wat er in de advocatuur gebeurt, is er een urgent probleem’

Gisteren, 8 april, presenteerde mr. Arthur Docters van Leeuwen zijn advies: *Het bestaande is geen alternatief, over het toezicht op de advocatuur*. In 23 aanbevelingen rekent hij af met het huidige toezicht. Dat is verouderd, de deken is te broederlijk en toezicht op het toezicht ontbreekt. Er moet een ‘wijs persoon’ komen voor het systeemtoezicht en een sterke deken voor het toezicht op advocaten en kantoren.

.....
Michel Knapen
journalist

Doctor Pangloss regeert in de advocatuur. De leermeester van Candide in Voltaires gelijknamige satire herhaalt in elke situatie dat de bestaande toch de beste van alle werelden is. En dat is precies wat veel gesprekspartners van Docters van Leeuwen vertelden: het huidige toezicht voldoet, we kunnen hier en daar wel wat aan de knoppen draaien, maar echt beter zal het er niet van worden. Die reacties inspireerde Docters van Leeuwen tot

de titel van zijn advies, *Het bestaande is geen alternatief*. Hij is klaar met doctor Pangloss, zo blijkt uit zijn 23 aanbevelingen.

In 2009 vroeg de Algemene Raad Arthur Docters van Leeuwen een advies uit te brengen over een transparante en krachtige organisatie van het toezicht op de advocatuur, inclusief de klachtbehandeling. Op 23 maart stuurde Docters van Leeuwen zijn rapport naar de algemeen deken, op 8 april werd het gepresenteerd. Zijn werk zit er op. ‘In vervolgesprekken zal ik dan nog wel toelichtingen geven op het advies,’ zegt Docters van Leeuwen in een kamer van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur in Den Haag. De oud-BVD-directeur, voor-

malig super-PG en voormalig AFM-voorzitter werkt daar tegenwoordig als *senior research fellow* aan zijn proefschrift. ‘Nou ja, toelichtingen. Met advocaten worden dat altijd stevige discussies. Daar zie ik naar uit.’

Het is inderdaad goed denkbaar dat die gesprekken pittig zullen zijn, want Docters van Leeuwen haalt met zijn voorstellen het nodige overhoop. Daarbij ging hij niet over één nacht ijs. Hij sprak met meer dan vijftig mensen, ook in enkele omringende landen, en ook van andere beroepsgroepen (accountants, notarissen en artsen). Hij legde werkbezoeken af en deed aan *desk research*. Het adagium *Sterft, gij oude vormen*

en gedachten is een ongeschreven motto van zijn advies.

Dat mag opmerkelijk heten, want ook al valt er op het advocatentoezicht het nodige af te dingen, excessen heeft Docters van Leeuwen niet gevonden. 'Er zijn 16.000 advocaten; niet iedereen voldoet altijd aan alle eisen. Maar ik heb geen grote misstanden aangetroffen. In eerdere functies heb ik veel met advocaten te maken gehad, ik ken de advocatuur goed en ik verwachtte dan ook geen uitwassen. Ik heb er met veel mensen over gesproken en steeds de vraag voorgelegd of zij grote misstanden kenden. Daar heb ik ook over dóórggevraagd. Bij iedereen was het antwoord: nee, die zijn er niet.'

'Pottenkijker'

Maar problemen zijn er wel degelijk. In 2005 formuleerde het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zes principes die leidend moeten zijn voor alle soorten toezicht. Zo moet toezicht selectief zijn: eerst moet worden gekeken of betrokkenen zelf verantwoordelijkheid kunnen dragen voor het handhaven van de regels. Toezicht moet ook slagvaardig, transparant en samenwerkend zijn, en onafhankelijk en professioneel. Op veel van deze principes is het toezicht op de advocatuur 'verouderd, obsoleet of uit de tijd', stelt Docters van Leeuwen. 'Neem de verslaglegging. Ook gewone burgers moeten er kennis van kunnen nemen en dat is nu onvoldoende gewaarborgd. Het toezicht is ook niet professioneel georganiseerd. Dekens overleggen te weinig met elkaar, advocaten weten onvoldoende waar ze aan toe zijn. Het toezicht is daarmee te weinig voorspelbaar en kenbaar. Zoals gezegd: dat heeft niet geleid tot misstanden. Maar omdat er een duidelijk verschil bestaat tussen deze maatschappelijk geldende opvattingen over toezicht en wat er feitelijk gebeurt, is er wel een urgent probleem.'

Dat probleem wil Docters van Leeuwen op twee sporen aanpakken. In zijn visie moeten de lokale deken steviger toezicht gaan houden op advocaten en op advocatenkantoren. Daarnaast moet er een 'wijs persoon' komen die toezicht houdt op dit toezicht: het systeemtoezicht. 'Ik heb het schertsend ook wel een pottenkijker genoemd.'

Deze wijze persoon is geen togadrager. Hij wordt voor een periode van zes jaar door de minister van Justitie, in samenspraak

'Dekens overleggen te weinig met elkaar, advocaten weten onvoldoende waar ze aan toe zijn: het toezicht is te weinig voorspelbaar en kenbaar'

met de Orde (of andersom), benoemd. Zowel de minister als de Orde kan verzoeken aan hem richten. Docters van Leeuwen: 'Ik kan me indenken dat deze wijze persoon eens per jaar of per twee jaar alle deken bezoekt en hun werkzaamheden doorlicht. Wel is daar een wetswijziging voor nodig. Hij kan reageren op signalen en als er in een arrondissement wel erg veel klachten zijn, kan hij nagaan hoe dat zit. Hij kan dus zelfstandig onderzoeken starten.' Eenmaal per jaar rapporteert de wijze persoon in het openbaar over het functioneren van het toezichtstelsel. Hij kan ook (publieke) aanbevelingen doen waarop (publiek) moet worden gereageerd.

Met zijn model van een 'wijze persoon' wijkt Docters van Leeuwen af van de ideeën die minister Hirsch Ballin in een brief (d.d. 5 maart 2010) aan de Tweede Kamer richtte. Die wil een onafhankelijk toezichthouder die er van staatswege zit. Zo'n vorm van staatstoezicht past om constitutionele redenen niet bij de advocatuur, zegt Docters van Leeuwen. 'Als wij ernst maken met de onafhankelijkheid van de advocaat, die zich teneinde zijn cliënt goed bij te staan op furieuze wijze tegen een orgaan van de Staat moet kunnen keren, dan hoort daar geen toezicht bij dat uitgaat van diezelfde Staat. Hierin onderscheidt de advocaat zich van alle andere geprivilegieerde beroepen.' Daarbij heeft Docters van Leeuwen ook te weinig urgentie aangetroffen voor zo'n zwaar opgetuigd extern toezicht.

En tot slot werkt de bemiddelende rol van de lokale deken al goed. 'Veel beter en disciplinerender dan ik had verwacht,' aldus

Docters van Leeuwen. 'Daarop moeten we zuinig zijn.' Met extern staatstoezicht zou dat verloren gaan. Een aanvaring met de minister over hun uiteenlopende visies verwacht hij niet. 'Ik liep hem onlangs nog tegen het lijf en we hebben er kort over gesproken. Daar komen we wel uit, met uitwisseling van goede argumenten.'

Nieuw is dit model van de wijze persoon niet en elders zijn er goede ervaringen mee opgedaan, zegt Docters van Leeuwen. 'Dit model, waarin een persoon gezaghebbende aanbevelingen doet, wordt in feite ook gebruikt door de Nationale ombudsman en de Algemene Rekenkamer, hoewel deze laatste een college is. Hun aanbevelingen zijn niet vrijblijvend, ze zijn heel zwaar, juist omdat het een publieke aanbeveling is, waar ook de media op in kunnen springen. Ik ken geen enkel geval in de wereld van het toezicht waar geen gevolg wordt gegeven aan dergelijke aanbevelingen.'

Bovenmeester

Kan de wijze persoon worden beschouwd als het sluitstuk binnen het advocatentoezicht, het directe ('dagelijkse') toezicht blijft in de opzet van Docters bij de lokale deken. Docters van Leeuwen: 'Het is van groot belang dat het directe toezicht wordt uitgeoefend in de nabijheid van het veld, daarom moet de lokale deken dat doen. Je moet dat niet laten doen door een staatstoezichthouder à la de AFM, want dan heb je overal in het land weer vestigingen nodig en dan creëer je een hoop bureaucratie.' Wel staat hij een lokale deken 'nieuwe stijl' voor: een proactievare deken, die vooraf, tijdens en achteraf toezicht houdt.

'De rol van de deken is nu te broederlijk en zou meer iets moeten hebben van een strenge vader of een bovenmeester. In mijn jeugd kneep ik hem op de lagere school niet voor de meester, wel voor de bovenmeester. De deken moet niet alleen maar klachten doorgeleiden naar de tuchtrechter, maar zelf ook een actieve rol spelen bij het handhaven van de regels. Als hij een klacht doorleidt naar de tuchtrechter, moet hij zich eerst een oordeel vormen over de klacht en deze voorzien van een aanbeveling tot sanctionering. Daarvoor moet hij systematisch inlichtingen inwinnen en systematisch oordelen vormen. Hij moet regelmatig alle kantoren in zijn arrondissement doorlichten. Dat vereist wel een versterking van de staf van de deken.'

Enkele andere adviezen van Docters van Leeuwen:

- de lokale deken moet bij elke klacht een dekenstandpunt innemen;
- neemt de deken een klacht niet in behandeling of bestaat er ongenoegen over de afhandeling, dan moet de klager dit kunnen voorleggen aan de landelijke deken (vergelijk art. 12 Sv);
- de landelijke en lokale deken moeten een periodiek besluitvormend overleg organiseren over de uniformering van het toezicht en sanctiëring;
- advocaten moeten verplicht zijn aangesloten bij de geschillenregeling van de Consumentenbond;
- alle kantoren moeten een eigen klachtenregeling hebben;
- de verplichte individuele Stichting Derdengelden kan worden opgeheven, omdat 'op het gepruts van enige duizenden stichtingen geen effectief toezicht is te houden'. Er moet een landelijke stichting komen, waarbij alle advocatenkantoren rekeninghouder zijn;
- er moet een landelijke database komen voor alle toezichtsbeslissingen;
- in de raden en het Hof van Discipline moeten ook leken (niet-togadragers) zitting nemen.

Zie de volgende pagina voor een samenvatting van het advies, en zie www.advocatenorde.nl voor het gehele advies.

En een versterking van zijn sanctiearsenaal. Als het aan Docters van Leeuwen ligt, krijgt de lokale deken de bevoegdheid om advocaten te waarschuwen, te berispen, te schorsen en te schrappen, en om hen boetes op te leggen. De boete zal vooral betrekking moeten hebben op administratieve overtredingen, zoals het niet tijdig informeren van de deken, het niet-nakomen van afspraken, of het niet-naleven van de opleidingsverplichting. De boete moet ook worden gepubliceerd. Wel moet de tuchtrechter de dekenbeslissing kunnen toetsen. Verder moet de deken de mogelijkheid krijgen advocatenkantoren te waarschuwen en een aanwijzing te geven. Wordt die niet opgevolgd, dan moet de deken het kantoor kunnen stilleggen. In het laatste geval wordt een bewindvoerder benoemd die de lopende zaken behandelt.

'Het is slecht voor de advocatuur wanneer advocaten die nooit meer in een rechtsstrijd verkeren, onder dezelfde paraplu van privileges mogen schuilen'

'Advocaten nemen een vitale plaats in de samenleving in,' licht Docters van Leeuwen toe. 'Ze hebben privileges, zoals de beschermde titel, de geheimhoudingsplicht, het verschoningsrecht en het procesmonopolie. Daar moet wat tegenover staan: een stevig toezicht en stevige sancties indien men zich niet aan de spelregels houdt. De deken is daarvoor de aangewezen persoon. Dat past ook in mijn beeld van de *trias politica*, waarin de uitvoerende macht sancties oplegt en de tuchtrechter dit toetst. Problemen met het EVRM zie ik helemaal niet, anders zouden de AFM en de NMa hun werk ook niet kunnen doen. Mijn voorstellen lijken nogal op de Engelse aanpak; daar geldt het EVRM ook.'

De zwaardere rol van de deken kan ertoe leiden dat burgers nog meer dan nu het idee krijgen dat de ene advocaat de andere controleert, en dus dat de beroepsgroep zichzelf de hand boven het hoofd houdt. Docters van Leeuwen gelooft dat echter niet. 'Het hangt helemaal af van de manier waarop de wijze persoon zijn rol inkleedt. Hij moet een gezaghebbend persoon zijn in wie niet alleen de advocatuur, maar ook

de burger vertrouwen kan hebben. Vertrouwen dat hij echt toeziet op de toezichthoudende rol van de deken. De wijze persoon moet respect gaan afdwingen, dat wordt hem of haar niet zomaar geschonken.'

Certificaat

Docters van Leeuwen heeft nog meer in petto. Als het aan hem ligt, komt er een beroepscertificaat voor de individuele advocaat, naar Engelse snit. 'Dat certificaat moet elk jaar worden vernieuwd. Dat gebeurt pas als de advocaat een aantal stukken kan overhandigen, zoals informatie over de derdengeldenrekening, verzekeringsgegevens, maar ook over zijn werkwijze en of hij integriteitsrisico's loopt. De advocaat moet ook kunnen aantonen dat hij het toezicht niet belemmert. De verantwoordelijkheid – of de bewijslast – of hij aan zijn verplichtingen voldoet, ligt bij de advocaat of het kantoor; daar moet je de deken als toezichthouder niet te veel mee opzadelen. Dat is helemaal niet raar, dat geldt ook voor artsen. Verder zou je moeten kijken naar advocaten die nooit meer in een rechtsstrijd verkeren, die dus alleen maar juridische adviezen geven. Het is slecht voor de advocatuur wanneer deze mensen onder dezelfde paraplu van privileges mogen schuilen.'

Of advocaten hier blij mee zullen zijn? De financiële audit riep al tegenzin op; in het model van Docters van Leeuwen moeten er nog meer formuleren over het eigen functioneren worden ingevuld. 'Niemand is blij met toezicht,' zegt Docters van Leeuwen. 'Maar ook de advocatuur ontkomt er niet aan.'

Als het stof is neergedaald, kan ook de zoektocht naar de wijze persoon beginnen. Of Docters van Leeuwen zelf interesse heeft? 'Ik ben 65 en heb nog de nodige andere verplichtingen. Bovendien zou het raar zijn wanneer ik deze functie voorstel en daarna die functie zelf ga vervullen. Maar ik zou er denk ik niet ongeschikt voor zijn.'

'Op het gepruts van enige duizenden derdengeldenstichtingen is geen effectief toezicht te houden'

Samenvatting rapport Docters van Leeuwen

Op 8 april 2010 verscheen het advies van Arthur Docters van Leeuwen, getiteld *Het bestaande is geen alternatief. Een verkenning naar verbeteringen in het toezicht op de advocatuur*.¹ Hier schetsen we kort zijn onderzoek en rapport.

.....
Niels Hupkes

beleidsadviseur Nederlandse Orde van Advocaten
.....

Docters van Leeuwen, verbonden aan de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB), deed het afgelopen halfjaar onderzoek naar een transparante en krachtige organisatie van het toezicht, inclusief de behandeling van klachten. Het onderzoek bestond uit *desk research*, interviews en werkbezoeken. Docters van Leeuwen sprak met personen en organisaties binnen en buiten de advocatuur. Hij onderzocht niet alleen het huidige toezicht op de advocatuur, maar ook het toezicht op andere geprivilegieerde beroepsgroepen in Nederland en op advocaten in de ons omringende landen. Resultaat van dit onderzoek is een brede verkenning naar het toezicht op de advocatuur, inclusief 23 aanbevelingen.

Docters van Leeuwen kiest niet voor het introduceren van een externe toezichthouder op de advocatuur, maar voor het bij de tijd brengen van het huidige toezichtssysteem. Hij formuleert drie redenen om geen externe toezichthouder te introduceren. Ten eerste moet een advocaat zich altijd tegen de Staat kunnen keren; daar hoort geen externe staatstoezichthouder bij. Ten tweede heeft hij onvoldoende urgentie aangetroffen voor een externe toezichthouder. Er zijn wel voldoende redenen voor toezicht, maar geen misstanden. Ten

.....
¹ Het volledige advies is te downloaden op de site van de Orde: www.advocatenorde.nl.

derde werkt de tot nu toe onderbelichte bemiddelende rol van de deken goed en disciplinerend; deze moet niet zomaar worden weggegooid.

'Wijs persoon' en sterkere deken

Dus geen externe toezichthouder, wat dan wel? Docters van Leeuwen doet een twintigtal aanbevelingen om het toezicht op de advocatuur bij de tijd te brengen. De twee belangrijkste zijn:

- introductie van een 'wijze persoon' die systeemtoezicht moet gaan uitoefenen;
- versterking van de rol en de positie van de (lokale) deken.

Nieuw is de 'wijze persoon' van buiten de advocatuur. Dit externe element in het toezicht is bedoeld om het toezicht te legitimeren en de samenleving te garanderen dat de aan de advocatuur toegekende rechten en plichten goed worden uitgeoefend. De 'wijze persoon' (geen togadrager) wordt benoemd voor een periode van zes jaar en gaat controleren hoe het toezichtssysteem van de Orde functioneert. Deze persoon rapporteert in het openbaar over de kwaliteit van het toezicht. De 'wijze persoon' houdt dus systeemtoezicht en behandelt geen individuele zaken.

De deken is een belangrijke pijler waarop het toezichtssysteem van de Orde is gebouwd. Docters van Leeuwen adviseert de rol en de positie van de deken te versterken. De deken moet proactiever worden en zelf kunnen handhaven. Hiervoor moet de deken kunnen beschikken over sanctionerende bevoegdheden, waaronder de mogelijkheid om boetes

op te leggen, te schorsen en te schrappen. Tevens zou de deken bij een klacht altijd een standpunt moeten innemen en dat, indien van toepassing, voorzien van een voorstel tot sanctionering voorleggen aan de tuchtrechter. Ook moet er een landelijke jurisprudentiedatabase komen, een regulier overleg worden geïntroduceerd en moeten de dekens beter worden opgeleid.

Bij de tijd

Daarnaast adviseert Docters van Leeuwen nog een aantal zaken aan te pakken dat het bestaande toezicht ook bij de tijd brengt, zoals het uniformeren van de klachtenafhandeling, de informatievoorziening aan de rechtzoekende en de verslaglegging van de Ordes. 'Toegankelijkheid', 'transparantie' en 'professionaliteit' zijn hier kernbegrippen. Het moet in één oogopslag duidelijk worden waar klachten kunnen worden ingediend, hoe veel klachten er het afgelopen jaar zijn ingediend, wat er met die klachten is gebeurd en hoe veel en welke maatregelen zijn opgelegd.

Hoewel het niet binnen zijn taakopdracht ligt, stelt Docters van Leeuwen nog dat de huidige structuur van de Orde geen condities biedt om het toezicht optimaal vorm te geven. Bij het bij de tijd brengen van het toezicht is dat wel een noodzakelijke voorwaarde. Hier ligt dus een belangrijke taak voor de Commissie-Huydecoper, die kijkt naar de structuur van de Orde en die naar verwachting in de zomer met haar advies komt.

Enige haast

Op 28 april 2010 spreekt de Algemene Raad in een extra vergadering met het College van Afgevaardigden over het advies. Enige haast lijkt hierbij geboden nu de demissionaire minister van Justitie Hirsch Ballin op 5 maart jl. aandrang op een 'onafhankelijk' toezichthouder binnen de beroepsgroep. Bij de verdere invulling van dit 'onafhankelijk' toezicht wil de minister onder meer het advies van Docters van Leeuwen betrekken.

Reactie Algemene Raad op advies Docters van Leeuwen

De Algemene Raad heeft met grote waardering kennisgenomen van het advies dat Arthur Docters van Leeuwen heeft uitgebracht over het systeem van toezicht op de advocatuur. Net als Docters van Leeuwen en onlangs ook de minister van Justitie constateren wij dat er geen grote incidenten zijn geweest die aanleiding geven voor een ingrijpende wijziging van ons toezicht. Wel wil de Orde dat het beter voldoet aan de eisen van transparantie en uniformiteit die passen bij deze tijd.

Docters van Leeuwen heeft heel gedegen en onafhankelijk naar ons toezichtstelsysteem gekeken en uiterst bruikbare en plausibele aanbevelingen ter verbetering gedaan. Met de Algemene Raad is hij van mening dat het niet wenselijk is een externe toezichthouder aan te stellen, omdat daarmee de onafhankelijkheid van de advocatuur in het gedrang zou komen. Ook de minister wil dat trouwens niet.

De Algemene Raad onderkent wel de noodzaak van grotere transparantie, toegankelijkheid en professionaliteit in ons toezicht. Een onafhankelijke rapporteur kan ertoe bijdragen dat de kwaliteit van het toezicht verbetert en transparanter wordt voor de buitenwereld. Zo krijgen rechtzoekenden de garantie dat het interne toezicht door de deken niet te 'collegiaal' plaatsvindt. In dat algemeen belang is het dus goed om onafhankelijke controle op ons in wezen collegiale toezicht te introduceren.

Meer transparantie en uniformiteit in het toezicht en de klachtenafhandeling juicht de Algemene Raad toe. Omdat hiervoor geen nieuwe wetgeving is vereist, wil hij dit direct ter hand nemen en zo snel mogelijk tot harmonisering van alle handhavingregels komen. Een klacht zou overal in Nederland op dezelfde wijze moeten worden behandeld. Elke Raad van Toezicht moet op dezelfde wijze rapporteren en verantwoording afleggen over de klachtbehandeling. Zo kan betrouwbaar en transparant verantwoording worden afgelegd over het toezicht op de advocatuur. Mede hierdoor zal het vertrouwen in onze beroepsgroep verder toenemen.

Toeziçht moet anders

Toeziçht is geen prettig onderwerp, en desondanks in de mode. De mens, dus ook de advocaat, neigt van nature tot het kwaad zodat op hem moet worden toegezien; in de huidige tijdgeest nog meer dan voorheen. Dit heeft begin maart geleid tot een stevige brief over toezicht op de advocatuur van de minister van Justitie. In de brief ontwikkelt de minister een visie op wenselijke en mogelijke aanpassingen op het toezicht op advocaten. De aanleiding wordt gevonden in 'enkele wetsevaluaties en de bevindingen van de parlementaire werkgroep verwevenheid onderwereld/bovenwereld'. De aanleiding ligt uitdrukkelijk niet in gebleken structurele misstanden in de advocatuur.

Als doel van de voorgenomen operatie noemt de minister 'het bewaken en bevorderen van de integriteit en kwaliteit van de advocatuur'. Als dit gegarandeerd is, zal het vertrouwen van rechtzoekenden in de advocatuur worden bevorderd. Om het toezicht aan deze eisen te laten voldoen, dient het naar de opvatting van de minister onafhankelijk te zijn. Daarmee voldoet het toezicht door de deken, dat per definitie collegiaal van karakter is, niet meer ('keuren van het eigen vlees').

Op 8 april 2010 rapporteerde Arthur Docters van Leeuwen over hetzelfde onderwerp aan de Orde. De Orde vroeg om advies over het toezicht omdat in eigen kring behoefte aan herijking bleek te bestaan en ook omdat de contouren van de nu geconcretiseerde dadendrang van de minister eerder al waarneembaar waren. Belangrijke dingen waar de tijd rijp voor is, worden nu eenmaal tegelijk op verschillende plekken door verschillende mensen bedacht.

Docters Van Leeuwen legt in zijn rapportage het zwaartepunt bij een versterkte functie van de deken omdat hem gebleken is dat de multifunctionele deken – voorlichter, bemiddelaar, vervolger – op een unieke en buitengewoon doelmatige wijze bijdraagt aan het goed functioneren van de Nederlandse advocatuur. Om het toezicht ook in dienst van het algemeen belang te laten zijn, moet er een onafhankelijke waarnemer aan worden toegevoegd die zich ervan vergewist dat het toezicht kwalitatief goed en onpartijdig is. Deze waarnemer mag in de visie van Docters van Leeuwen niet uit de beroepsgroep komen. Verder wordt hij door de minister benoemd en moet hij 'lean and mean' zijn, dus zonder een uitgebreid ondersteunend apparaat.

De keuze van Docters Van Leeuwen is dus een keuze voor 'systeemtoezicht': alleen het interne toezicht wordt getoetst door de onafhankelijke toezichthouder. Hij houdt dus niet direct toezicht op de praktijkvoering. Gegeven het terecht dominante principe dat het algemeen belang (dat van de rechtzoekende dus) moet worden gewaarborgd door meer dan alleen collegiaal toezicht, is dit voorstel voor onafhankelijk toezicht geheel van deze tijd en systematisch ook moeilijk te weerleggen.

Docters van Leeuwen heeft een compact maar rijk rapport geschreven met een vloed van prikkelende aanbevelingen. Vele daarvan zijn vernieuwend. De Algemene Raad ziet reden en ruimte voor veel vernieuwing en staat daarbij open voor heel wat principiële discussie over die voorstellen. Die zal dus met de betrokkenen worden aangegaan.

Met de titel die Docters Van Leeuwen zijn rapport gaf, maakte hij gezien de brief van de minister duidelijk dat hij weet hoe de Haagse hazen lopen. *Het bestaande is geen alternatief* – dat vindt de minister dus ook.

Lui en traag zijn en dan de gemiste termijnen verdoezelen met schijnzittingen en nepvonnissen. Uit hebzucht duizenden euro's rekenen voor de bezorging van stukken. Op televisie ijdel uitleggen wat voor blunderende domkoppen die tegenstanders toch zijn. De Zeven Hoofdzonden blijken ver na de middeleeuwen nog actueel.

Kapsalon De Zeven Hoofdzonden

Zonden in de advocatuur

.....
Trudeke Sillevius Smitt en Germ Kemper

vakredacteur Advocatenblad respectievelijk deken te Amsterdam
.....

Kapsalon De Zeven Hoofdzonden (sinds 1993) is een onalledaagse kapsalon met een inspirerende en huiselijke sfeer, zo belooft ons de website van deze kleine onderneming in de Amsterdamse Pijp. Hoewel hel en verdoemenis uit de mode zijn geraakt in de westerse cultuur, zijn de Zeven Hoofdzonden blijkbaar in de buurt blijven hangen.

De Zeven Hoofdzonden stammen uit de vroeg-christelijke kerk. Men kon dan wel alle kanten op zondigen, maar er moest blijkbaar toch enige orde in worden aangebracht. Dat geeft de zondaar houvast. IJdelheid, hebzucht, lust, afgunst, gulzigheid, woede en luiheid werden aangewezen als de ondeugden die de oorsprong zijn van alle andere zonden. Geen verwerpelijke daden, maar drijfveren die de zwakke mens aanzetten tot verkeerd handelen.

Advocaten hebben in het algemeen niet veel op met dergelijk zondedenken. De advocaat houdt zich liever bezig met feiten,

handelingen en wat het recht daar dan over zegt. Dat is in het tuchtrecht niet anders. Maar een blik in de spiegel van De Zeven Hoofdzonden kan verfrissend werken. Wie zijn drijfveren kent, krijgt meer grip op zijn eigen handelen. Tijd voor een knip- en scheerbeurt.

Acedia

Luiheid (traagheid, gemakzucht, vadsigheid)

Met het arbeidsethos van de advocaat lijkt het wel goed te zitten, maar hoofdzonde *acedia* omvat naast luiheid ook het stilzitten door een gebrek aan vertrouwen of door wanhoop. Wie hoge eisen aan zichzelf stelt, raakt gemakkelijk verlamd door de gedachte dat de uiteindelijke prestatie nooit zo briljant zal zijn als de gedroomde. En als de stapel werk daardoor steeds afschrikwekkender vormen aanneemt, hoe gaat men dat monster dan nog te lijf? Deze vorm van traagheid kwelt veel advocaten, getuige het feit dat meer dan 30 procent van de klachten van cliënten gaan over het uitgebleven advies, het niet-ingediende verzoek of de verstreken beroepstermijn. De advocaat die het over de schoenen loopt, begint met de ferme belofte: 'Morgen heeft u die brief' en

eindigt met: 'Als Jansen weer belt, ben ik er niet'. Of, erger: 'Heeft u die brief nog niet? Ik heb hem gisteren verstuurd.' Legendarisch zijn de tuchtzaken waarin advocaten hele toneelstukken hebben opgevoerd om de fataal gebleken traagheid te verdoezelen met schijnzittingen, nepvonnissen en uit eigen zak gedane betalingen op grond van zogenaamd gewonnen zaken.

Avaritia

Hebzucht (gierigheid)

Het koninkrijk der hemelen is van oudsher zeer moeilijk bereikbaar voor de rijken. Advocaten kunnen maar beter voorzichtig zijn. De verleiding om bovenmatig te declareren is wellicht het grootst aan de uitersten van het spectrum: aan de ene kant de megafusie waarbij een tonnetje meer of minder er op het grote geheel niet meer toe lijkt te doen, en aan de andere kant de vluchteling die taal noch maatschappij kent en die men dus van alles wijs kan maken. Veel verdienen mag de laatste tijd in het kader van de kredietcrisis dan wat minder bon ton zijn geworden, een goed belegde boterham smaakt de meeste advocaten toch nog prima. Omdat men het waard is – maar is dat altijd zo?

zonden

Bijvoorbeeld de Amsterdamse advocaat die duizenden euro's had gerekend voor de bezorging van stukken bij de Raad van Arbitrage: waarom moest dat zo veel kosten? De verklaring van mr. X was even duidelijk als verpletterend: hij had urenlang vastgestaan op de Keizersgracht en zijn tarief was nu eenmaal verdrievoudigd vanwege zijn leeftijd, zijn specialistische kennis en het grote financiële belang van de zaak. Een koerier had hij niet overwogen: 'U denkt toch niet dat ik zoiets belangrijks als het afgeven van stukken aan een ander overlaat!'

Toch vormen declaratiegeschillen niet de hoofdmoot van de klachten die met hebzucht in verband kunnen worden gebracht. Heel vaak komt de cliënt met een totaal andere klacht, maar schemert het verwijt van de hebzucht er doorheen: 'Hij vraagt zoveel geld, en dan laat hij nog steken vallen ook.'

Luxuria

Lust (onkuisheid, wellust)

Lust zou de spannendste der hoofdzonden moeten zijn, maar helaas: tucht en ontucht hebben in de Nederlandse advocatuur maar zelden met elkaar van doen. Waar volgens

de overlevering de Franse ereregelen in vroeger tijden de aanwezigheid van een sofa of bed op de werkkamer van de advocaat verboden, bestond hier te lande aan een dergelijk verbod geen enkele behoefte. We hadden ooit het geval van de advocaat die werd berispt omdat hij een relatie kreeg met zijn echtscheidingscliënte en desalniettemin de zaak bleef behandelen, zonder de benodigde distantie. En er was de boevenadvocaat die van het tableau werd geschrikt omdat hij de echtgenotes van gedetineerde cliënten bezocht om ze met hartstocht te troosten. Een enkele keer is niet de cliënt, maar de advocaat het slachtoffer. Zoals de advocaat die een prostituee had bijgestaan in een huurzaak. Toen de zaak was afgerond, stond cliënte erop de aan haar bestede zorg met een professionele wederdienst te betalen. Maar in het algemeen stelt de lust in de advocatuur bedroevend weinig voor. De Nederlandse advocaat heeft het kennelijk te druk. Er is een uitzondering: de kerstlunch. Als de speech van de *managing partner* hartverwarmend was, als de wijn bijna op is en de meeste kantoorgenoten naar huis zijn, kan men tegen kerstavond met een beetje geluk op het Nederlandse advocatenkantoor Franse toestanden beleven.

Invidia

Afgunst (nijd, gramschap, jaloezie)

Afgunst is een gehaaide tante. Ze heeft aan een *split second* genoeg om het hart binnen te dringen en dan laat ze zich niet gemakkelijk meer weggagen. Wie wil weten hoe de sluwe *invidia* haar werk doet, beginne zijn onderzoek in het behaaglijke kantoor van

mr. A, die zich net handenwrijvend heeft gezet aan het fileren van een deskundigenbericht als hij wordt opgeschrikt door de telefoon. Piketdienst. Zie hoe mr. A zijn brommertje aantrapt en zich door de regen naar diverse over de regio verspreide politiebureaus spoedt. Mr. A doet zijn plicht: de piketdienst is niet zijn favoriete onderdeel, maar het moet gebeuren en het levert zaken op. Dénkt mr. A, tot hij verregend,

**Opzoek
Oponderwerp
OpMaat**

Vind alle relevante strafrechtelijke informatie. Binnen 1 muisklik.

Steeds meer professionals binnen het strafrecht ontdekken de voordelen van OpMaat.

Met **OpMaat_Strafrecht** heeft u 24 uur per dag toegang tot een uitgebreide, overzichtelijke en actuele juridische database. U blijft altijd en overal op de hoogte van de ontwikkelingen binnen het strafrecht. U zoekt in alle belangrijke juridische bronnen. Alle nieuws, wet- en regelgeving, officiële publicaties, jurisprudentie uit o.a. «*Nieuwsbrief Strafrecht*» en vakkundig artikelsgewijs commentaar zijn onderling gekoppeld. Via een automatische e-mailattendering wordt u dagelijks, drie keer per week of wekelijks op de hoogte gehouden van de laatste ontwikkelingen.

Neem nu een proefabonnement en ervaar 2 maanden gratis het gemak van **OpMaat_Strafrecht**. Kijk voor meer informatie op: www.sneltotdekern.nl

OpMaat
SNEL TOT DE KERN VAN DE ZAAK

Sdu UITGEVERS

moe en hongerig op kantoor teruggekomen, een faxje van mr. B aantreft. 'Tot mij wendde zich [...]. U wilt mij het dossier wel afstaan.'

Wie zal het mr. A kwalijk nemen dat hij op dat moment even niet in de gaten heeft dat invidia op de loer ligt? En zie dan het dossier nog maar eens over te dragen op een wijze die getuigt van welwillendheid en vertrouwen.

Gula

Vraatzucht (onmatigheid, gulzigheid)

Obesitas is onder advocaten geen groot issue. Stress maakt slank. Gula is voor de advocaat verraderlijker in haar omgekeerde gedaante. Sommige advocaten doen denken aan die asceten die zich in vroeger tijden elk plezierijtje ontzegden om toch maar zo spoedig mogelijk in het koninkrijk der hemelen te geraken. Wie op kantoor moet leven met zo een asceet, heeft de werkplek nooit voor zich alleen. Hoe vroeg men ook arriveert of hoe laat men ook vertrekt, immer is daar die spookgedaante, tanig van gestalte, grijs

van teint en verbeteren van blik, diep gebogen over immense dossiers van het aller-grootste belang. Men zou verwachten dat het in de wacht slepen van het partnerschap bij deze lieden enige ontspanning teweeg zou brengen. Helaas, wat de bestemming van deze dossiervreters ook moge zijn, deze lijkt zich altijd achter de volgende stapel dossiers te verschuilen.

Tuchtrechtelijk gezien lopen de workaholics overigens weinig gevaar. Dat kan niet gezegd worden van de advocaat die gezwich is voor de fles. De Duitse cliënt die na lang aandringen een afspraak met zijn advocaat had weten te maken, stond na de lange rit uit Hamburg enige tijd vertwijfeld voor de dichte deur van het kantoor. Eindelijk werd er opengedaan, en daar stond mr.

X, *mit dem Schlips heraus*, zoals de cliënt het treffend in zijn klachtbrief beschreef. Al roepende: 'Ik ben er niet!' wankelde hij de straat op, weg van zijn cliënt, zijn kantoor en zijn ambt.

Ira

Woede (toorn, wraak)

'Ik zou mij graag onnodig grievend over U uitlaten, maar kan niks onnodigs bedenken.' Beter had Pinguin in de cartoon van wijlen mr. Willem van Manen niet kunnen uitdrukken hoe bij oprechte woede woorden tekort kunnen schieten. Hoewel minder aansprekend, verdient ook de categorie *nó*dige grieven de aandacht. Boos zijn mag, als het maar functioneel is. En daar is de tuchtrechter in het algemeen niet al te kinderachtig in: vrijwel alle klachten die worden ingediend door wederpartijen betreffen het verwijt dat de advocaat hen heeft beschuldigd van moreel verwerpelijk gedrag, maar nog geen vijfde van die verwijten acht de tuchtrechter gegrond.

Een modern wapen in het *ira*-geweld is e-mail. Eén druk op de knop en er is weer een belediging de wereld in geslingerd. De advocaat die zijn cliënt en jaarclubgenoot uitmaakte voor 'een onaangename querulant die steeds weer excuses zoekt om kortinkjes te vragen', was waarschijnlijk niet in een tuchtzaak verwickeld geraakt als hij dit compliment met een biertje in de hand op een reünistenborrel had gegeven. Had hij de woorden vanachter zijn bureau in de telefoon getetterd, dan waren ze waarschijnlijk wel tijdig verdampt. Maar mr. X tikte de woorden met venijn in op zijn laptop en klikte op de knop 'verzenden'. Waar is toch die knop 'terugnemen'?

Superbia

Ijdelheid (hoogmoed, hovaardigheid, trots)

Ijdelheid heeft Adam en Eva uit het paradijs verdreven en daar plukken we vandaag de dag nog de wrange vruchten van. Het probleem met ijdelheid in de advocatuur is dat er een paar advocaten zijn die het verpesten voor de rest. Toegegeven, de gemiddelde advocaat gooit zichzelf niet weg. Hij ziet

er goed uit, is intelligent, welbespraakt, moedig, ijverig en charmant – zo heeft de natuur hem nu eenmaal begiftigd. Maar met een vleugje zelfrelativering ontkomt de *the average man* in de advocatuur wel aan de eeuwige hoon die de slachtoffers van *superbia* ten deel valt. Ware het niet dat een paar advocaten dit laatste ingrediënt vergeten en bij voorkeur in het openbaar uitleggen wat voor blunderende domkoppen hun tegenstanders zijn. Andere advocaten mogen zich dan generen, de ijdele zelf heeft daar geen last van. Hij geniet van de aandacht en de bewondering van cliënten, die zijn machogedrag aanzien voor kracht: mijn advocaat krijgen ze niet klein, die laat zich niets gezeggen. De zure appel van de schaamte geeft mr. Superbia onbekommerd door aan zijn bescheidener collega's.

Kortom: nederigheid

Wie in de kapsalon van De Zeven Hoofdzonden geschoren wordt, kan maar beter stilzitten. De advocaat die de zitting is vergeten en vervolgens roept dat het toch een kansloze zaak was, is en gaat volledig af. Maar de advocaat die deemoed toont en excuses maakt aan eenieder die er ook maar iets mee te maken heeft, kan in plaats van een klacht bloemen of een fles wijn krijgen, van een cliënt die blij is een mens achter zijn advocaat te hebben gevonden. Nederigheid is een deugd waartegenover vele zonden verbleken.

Waar vind ik een
jurist met vier jaar
werkervaring in het
bedrijfsleven?

Waar vind ik een
baan die me nieuwe
uitdagingen biedt?

Wie zoekt zal vinden, geldt vanaf nu voor juridisch, fiscaal en notarieel personeel. Juristopmaat.nl is de site waar bedrijven en kandidaten elkaar gemakkelijk kunnen ontmoeten. Gespecialiseerd in de juridische sector en ondersteund door alle magazines van de beroepsorganisaties. Dus zoekt u of bent u op zoek dan is de oplossing maar een paar letters van uw toetsenbord verwijderd: juristopmaat.nl.

WE ONTMOETEN ELKAAR
VIA WWW.JURISTOPMAAT.NL

.....
Martijn Maathuis
redactielid

Demissionair minister van Justitie Hirsch Ballin schreef onlangs de Tweede Kamer dat het toezicht op advocaten moet worden verbeterd. Ter rechtvaardiging wijst hij op in het oog springende incidenten waarbij advocaten betrokken zouden zijn geweest, in het bijzonder misbruik van derdengeldenrekeningen. Dat toezicht moet 'zo onafhankelijk mogelijk' worden uitgeoefend door een onafhankelijke toezichthoudend orgaan binnen de Orde. Aangezien het toezicht nu verspreid geregeld is, en daardoor moeilijk kenbaar, voor burgers én voor advocaten, moet het bij wet worden geregeld, aldus Hirsch Ballin.

Zoals Hirsch Ballin opmerkt zijn advocaten de laatste jaren niet in het nieuws gekomen omdat zij hebben witgewassen, opgelicht of gehandeld met voorkennis. Voor de advocatuur geen Enron, World Online of internetbubbel, geen Lehman, DSB of kredietcrisis. Mij is één recent, in het oog springend geval van misbruik van een derdengeldenrekening bekend, door een Amsterdamse advocaat die mede daarvoor door de Raad van Discipline – good riddance – van het tableau is geschrapt (Raad van Discipline, 24 augustus 2009, 09-119A).

De hoeder van de advocatuur Fred Teeven heeft het onderwerp inmiddels controversieel laten verklaren, daarmee zal voorlopig niets gebeuren. Algemeen deken Jan Loorbach heeft in een reactie in *het Financieel Dagblad* terecht vooropgesteld dat met het huidige systeem van toezicht op de advocatuur niets mis is. Tegelijkertijd stelt de deken dat toezicht van beroepsgenoten op elkaar ideologisch niet meer van deze tijd is. Het door de minister voorgestane systeem van toezicht zou, zo begrijpt Loorbach, er op neerkomen dat een externe autoriteit steekproefsgewijs dossiers zal bekijken om te zien *of de praktijk van de advocaat goed gaat*. Het is de Orde niet duidelijk geworden hoe een onafhankelijk toezichthouder binnen de Orde toezicht zou moeten houden, zo staat op de Ordesite.

Een krachtiger weerspreken van de brief door de Orde is op zijn plaats. Nu lijkt het erop alsof de Orde zich door de brief heeft laten overvallen. Grote misstanden en schandalen hebben zich (recentelijk) niet voorgedaan binnen de advocatuur. Het rapport van Docters van Leeuwen over advocatuurlijk toezicht verscheen gisteren, het had de minister gesierd daar op te wachten. Demis-

sionair als hij is, mag hij slechts op de winkel passen, en de noodzaak ontbrak hem dan ook de brief nu te sturen.

Dat extern toezicht meer van deze tijd zou zijn, is op zich geen reden om daar ook aan mee te doen. Opvallend genoeg zagen vrijwel gelijktijdig met de brief van Hirsch Ballin de diametraal tegenover elkaar staande zienswijzen van de AFM en DNB over de heer Zalm als bestuursvoorzitter van ABN AMRO het levenslicht. Deze zienswijzen zijn uiterst bevorderlijk geweest voor het vertrouwen in de Nederlandse financiële sector, waarvoor deze toezichthouders krachtens hun wettelijke opdracht moeten waken. Van dat soort modisch toezicht mag de advocatuur verstoken blijven.

De onduidelijkheid over de vraag hoe het toezicht binnen de Orde vorm moet krijgen wekt argwaan. 'Zo onafhankelijk mogelijk' is hetzelfde als een beetje zwanger. Je bent onafhankelijk of niet, meer smaken zijn er niet. Een buitenstaander die in dossiers neust om vast te stellen of de praktijk van de advocaat goed gaat, wat dat ook moge zijn, vormt een directe inbreuk op de geheimhouding die een advocaat moet betrachten in het belang van zijn cliënt. Daarvan kan slechts bij hoge uitzondering en onder strikte voorschriften sprake zijn. Een baliebrede vorm van preventief toezicht zal daar niet aan voldoen, denk bijvoorbeeld ook aan de problemen met het wissen van geheimhoudersgesprekken.

Hirsch Ballins stelling dat codificatie het probleem van de slechte bekendheid van het toezicht zou verhelpen, onderbouwt noch bewijst hij. De Orde zou om te beginnen de informatie over het huidige toezicht eens beter kunnen ontsluiten op zijn website.

Beter wordt nog eens geluisterd naar de Nationale Ombudsman. Bij de presentatie van zijn jaarverslag sprak hij onlangs over de houding tegenover professionals werkzaam bij politie, jeugdzorg en gemeenten. Vervang in het citaat hierna 'management' door 'Orde', en 'professional' door 'advocaat':

'Vlucht niet in protocollen en regels, maar gebruik je verstand.' En: 'Wij moeten (...) meer aandacht besteden aan onze professionals. (...) Voor een belangrijk deel dragen zij bij aan goede verhoudingen in onze samenleving. Die professionals moeten de ruimte krijgen om een professionele missie te vervullen, en zij moeten vanuit de politiek en vanuit het management vertrouwen krijgen. De politiek mag de richting bepalen, het management mag faciliteren, maar het is de professional die het echte werk doet.'

If it ain't
broke,
don't fix it

Ook artsen zijn onderworpen aan tuchtrecht. Is er wat van de verschillen met het advocatentuchtrecht te leren? Solco Holtrop, tuchtrechter voor beide beroepsgroepen: ‘misschien kan de raad van discipline wat breder naar een klacht kijken.’

Foto: Emilie Hudig

.....
Linus Hesselink

eindredacteur Advocatenblad
.....

‘Dekens zijn terughoudend bij het indienen van klachten bij de tuchtrechter. Ze hebben in hun arrondissement een dubbele positie, en hebben niet de behoefte om met zware voeten door de porseleinkast te gaan. Een deken wil graag in de paar jaar dat hij deken is geschillen zo veel mogelijk vriendelijk oplossen, dat is begrijpelijk.’ Daarom kan tuchtrechter Solco Holtrop zich iets voorstellen bij de door de minister en Docters van Leeuwen geformuleerde behoefte aan meer toezicht. Net het tuchtrecht alleen

lukt het nu eenmaal niet ‘om het tuintje helemaal schoon te harken: je kunt nooit 100 procent van de fouten berechten want je blijft afhankelijk van klachten.’

Solco Holtrop kan het weten. Hij kent de advocatuur als kroonlid van het Hof van Discipline, en na acht jaar voorzitterschap van de Haagse raad van discipline. Daarnaast is hij vicepresident van het Haagse gerechtshof. Maar Holtrop (61) bekijkt het tuchtrecht niet alleen vanuit zijn ervaring met de advocatuur. Drie dagen per week is hij voorzitter van het Regionaal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg Amsterdam. Dé man kortom voor een gesprek over interessante verschillen tussen het tuchtrecht van advocaten en dat van medici en verpleegkundigen.

Advocaten tegen advocaten

In de advocatuur gaat het uiteindelijk vaak om geld en zekerheid, in de gezondheidszorg om leven en dood. Toch is het tuchtrecht van beide beroepsgroepen niet onvergelijkbaar. In het tuchtrecht gaat het niet om herstel (schadevergoeding, gezondheid) maar om de normen voor goede beroepsuitoefening. De basis is dus dezelfde – en dan duiken er interessante verschillen op, in normen en procedures.

‘Een belangrijk verschil is dat de regels in het advocatentuchtrecht concreter zijn,’ legt Holtrop uit met zijn karakteristiek hoge en zachte stem. ‘Je hebt de precies uitgeschreven gedragsregels, en je hebt natuurlijk Sonja Boekman. In het tuchtrecht voor de gezondheidszorg heb je allerlei protocol-

Tuchtrechter Solco Holtrop

‘Artsen kunnen net als advocaten geen succes garanderen – wel worden hun fouten eerder zichtbaar’

.....
‘Met het tuchtrecht alleen kun je het tuintje nooit helemaal schoon harken, je blijft afhankelijk van klachten’
.....

len, richtlijnen en natuurlijk jurisprudentie. Verder zijn er alleen de twee algemene normen: zorgvuldig handelen ten opzichte van de patiënt of zijn naasten, en het algemene belang van de individuele gezondheidszorg. Patiënten klagen bij ons vaak ook over schending van de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst.

Voor de advocaat zijn de gedragsregels ook een praktische steun in de rug, die over confraternele correspondentie voor een fatsoenlijke procesvoering bijvoorbeeld. Terwijl artsen het moeten doen met een algemene norm als: een goede zorg voor de patiënt. Ze verlenen die zorg overigens meestal in samenwerking met andere artsen, zodat een patiënt ook vaak niet weet wie hij moet aanspreken.’

Een ander groot verschil is ‘dat het bij advocaten relatief vaak advocaten zijn die over andere advocaten klagen, in de gezondheidszorg zijn het minder de professionals dan de patiënten. En onder advocaten zie je als tuchtrechter vaker hetzelfde gezicht terugkomen, dergelijke *repeat players* zie je onder artsen maar weinig. Wel wordt de klager tegen een advocaat vaker niet-ontvankelijk verklaard dan de patiënt-klager. Terwijl een gegrondverklaring bij de medische tuchtrechter weer vaker dan in de balie wordt gebruikt als opstap naar een civiele procedure’.

En dan is er het verschil dat ‘het vooronderzoek bij het tuchtcollege voor de gezondheidszorg niet door een functionaris als een deken geschiedt, maar door een lid van het college zelf, vaak de secretaris. Die onderzoekt de klacht, vraagt verweer, houdt eventueel een verhoor en kiest uiteindelijk voor de behandeling door een raadkamer op de stukken (klein college) of op de zitting. Daarbij wordt er minder streng vastgehouden aan de oorspronkelijke formulering van de klacht dan bij advocaten’, zegt Holtrop.

Meer fouten ontdekt

Welk tuchtrecht werkt nou beter, dat voor de advocatuur of dat voor de gezondheidszorg? Op zo’n frontale vraag zal een rechter niet gauw antwoord geven, maar er zijn aanzetten.

.....
‘Een deken wil in de paar jaar dat hij deken is geschillen zo veel mogelijk vriendelijk oplossen, dat is begrijpelijk’
.....

‘Mijn indruk is dat in de advocatuur sneller wordt ontdekt dat er iets fout is gegaan dan in de gezondheidszorg. Artsen kunnen net als advocaten geen succesgaranties geven, maar bij advocaten wordt onjuist handelen nu eenmaal eerder zichtbaar.’ Daar staat tegenover dat als de professional eenmaal voor de tuchtrechter staat, hij bij de medische tuchtrechter zijn aanpak en keuzes moet verantwoorden. ‘Als iemand klaagt over de manier waarop zijn advocaat de zaak heeft aangepakt, zegt de tuchtrechter: “Daarin heeft de advocaat een grote vrijheid”. Tegen een medicus wordt dan gezegd: “Goed, je hebt dat hartinfarct gemist, dat is misschien niet verwijtbaar, maar hoe heb je precies gehandeld? Wanneer zou je bijvoorbeeld na het eerste consult weer contact hebben met de patiënt?”’

Holtrop signaleert ook een verschil in de mate van interesse voor het tuchtrecht bij de beide beroepsgroepen: ‘Ik denk dat artsen

ADVOCATUUR

Thema: Het succesvolle advocatenkantoor

30 SEPTEMBER EN 1 OKTOBER TE UTRECHT

- Topsprekers op het gebied van advocatuur en ondernemerschap
- De nieuwste managementinzichten in twee dagen samengevat
- Volop ruimte voor interactie en discussie

Stoom uw onderneming klaar voor de toekomst tijdens het ADVOCATUUR CONGRES 2010.

Hoe kunnen ambitieuze advocatenkantoren slim inspelen op de veranderende marktomstandigheden? Wat is nodig om de toenemende concurrentie van alternatieve juridische dienstverleners het hoofd te bieden? Het antwoord in twee woorden: excellent ondernemerschap. Voor het antwoord in twee dagen nodigen wij u van harte uit voor het eerste Advocatuur Congres, dat plaatsvindt op 30 september en 1 oktober in Utrecht. Prominenten uit de top van het strategische en organisatorische werkveld praten u hier bij over de nieuwste inzichten en mogelijkheden op het gebied van succesvol ondernemen in de advocatuur. Goede kans dat u na dit congres uw ambities naar boven bijstelt!

Met de opmars van alternatieve juridische dienstverleners, slinkt de monopoliepositie van de advocatuur. Traditionele kantoren zullen de concurrentiestrijd verliezen wanneer zij niet meegaan in de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van kennismanagement, leidinggeven, marketingstrategie en ict. Op het Advocatuur Congres 2010 geven een aantal topprofessionals op deze kennisgebieden hun visie op deze veranderingen én op de kansen die zij u bieden. U wordt uitgedaagd om op een andere wijze naar uw eigen organisatie te kijken en ontdekt welke specifieke competenties nodig zijn om succesvol sturing te geven aan uw onderneming en de hoogopgeleide professionals die er werken.

Certificaat inclusief opleidingsuren

Voortvloeiend uit de nieuwe Verordening op de vakbekwaamheid die op 1 januari 2010 van kracht is gegaan, wordt deelname aan het congres -onder voorbehoud van beoordeling- beloond met 18 opleidingsuren op academisch niveau.

Congresprijs & inschrijven

Het congres vindt plaats in het NH hotel te Utrecht (4 sterren). De congresprijs bedraagt € 1.850 per deelnemer. Dit is inclusief overnachting, ontbijt, 2x lunch, een dinerbuffet en 2x borrel. Iedere tweede en volgende deelnemer van dezelfde organisatie ontvangt een korting van € 150 p.p. Indien u niet blijft overnachten, is de congresprijs € 150 lager. Genoemde prijzen zijn exclusief btw. De deelname is definitief na volledige betaling van de factuur. Deze ontvangt u per post na uw inschrijving op www.hokkenmanagement.nl.

CONGRES 2010

Programma

Het programma bestaat uit een prettige mix van inspirerende presentaties, levendige discussies en informele interactiemomenten.

De inhoudelijke componenten worden verzorgd door sprekers die hun sporen hebben verdiend bij het innoveren en organiseren van juridische organisaties. Hiermee is het congres een absolute must voor bestuurders en directeuren van advocatenkantoren die een succesvolle toekomst tegemoet willen zien voor hun onderneming.

Donderdag 30 september

- 09.00 - 09.30 uur** Ontvangst met koffie
- 09.30 - 09.40 uur** Opening door Bert Hokken (management consultant)
- 09.40 - 12.30 uur** **Het belang van de productiefactor kennis**
door Mathieu Weggeman (hoogleraar organisatiekunde)
- 12.30 - 13.30 uur** Lunchbuffet
- 13.30 - 14.30 uur** **Data-analyse voor strategisch marktinzicht**
door Erik-Jan van der Linden (directeur MagnaView)
- 14.30 - 17.30 uur** **Leidinggeven aan professionals**
door Mathieu Weggeman (hoogleraar organisatiekunde)
- 17.30 - 19.30 uur** Dinerbuffet
- 19.30 - 21.30 uur** **De nieuwe concurrenten?**
presentaties van Marc van Erven (CEO ARAG), Karin Korstanje (directeur USG Juristen)
en Han Kooy (voorzitter NGB en president ECLA), gevolgd door een discussie
o.l.v. Michiel van Kleef (hoofdredacteur Mr.)
- Vanaf 21.30 uur** Borrel

Vrijdag 1 oktober

- 09.00 - 12.15 uur** **Strategie voor professional service firms**
door Rob van Otterlo (bijzonder hoogleraar organisatie van de juridische dienstverlening)
- 12.15 - 13.15 uur** Lunchbuffet
- 13.15 - 16.15 uur** **Trends in commerciële dienstverlening**
door Adriaan Krans (partner Boer & Croon, academic leader Nyenrode)
- 16.15 - 16.30 uur** Evaluatie en afsluiting
- Vanaf 16.30 uur** Borrel

GA NAAR WWW.HOKKENMANAGEMENT.NL

- voor een uitgebreide beschrijving van het programma
- voor meer informatie over de sprekers
- om online in te schrijven

**HOK
kEn**
Management & Advies

met iets meer belangstelling kennisnemen van tuchtrechtelijke beslissingen dan advocaten. Soms discussiëren ze bijvoorbeeld met elkaar in hun vakbladen over een gepubliceerde tuchtrechtelijke uitspraak,' zegt Holtrop. In de advocatuur is er sinds enkele maanden de site tuchtrecht.nl, waar zo langzamerhand alle uitspraken van raden en Hof van Discipline worden gepubliceerd, en ook dit blad wil de publicatie van de uitspraken versnellen. En dan maar zien of advocaten ze meenemen naar de lunch...

Tuchtcolleges voor de gezondheidszorg

Tegen professionals in de gezondheidszorg die staan ingeschreven in het 'BIG-register' (register van Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg) kunnen tuchtklachten worden ingediend bij één van de vijf regionale colleges voor de gezondheidszorg. Het gaat dan om (tand)artsen, verpleegkundigen, apothekers, verloskundigen, fysiotherapeuten, psychotherapeuten, en gezondheidszorgpsychologen. Hoger beroep is mogelijk bij het Centraal medisch tuchtcollege in Den Haag. De regionale tuchtcolleges handelden in 2008 krap 1400 klachten af (bijna 500 na zitting, bijna 900 na een beoordeling op de stukken). In ruim 900 gevallen ging het om artsen, in ruim 90 om verpleegkundigen.

Na zitting werd 55% van de daar behandelde klachten ongegrond verklaard, 42% gegrond, en 2% niet-ontvankelijk. Van de andere klachten werd ongeveer een derde als kennelijk ongegrond afgewezen, in bijna een derde van de gevallen werd de klacht ingetrokken en ruim een kwart van de klachten werd niet-ontvankelijk verklaard.

Het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg handelde 355 zaken af: 75 raadkamerzaken, 33 ingetrokken zaken en 247 beslissingen na volledig onderzoek. Van de laatste werd ongeveer een vijfde van de hoger beroepen gegrond verklaard, en vier vijfde ongegrond.

Schikker

Kunnen uit sommige verschillen misschien ook verbeterpunten voor het advocaten-tuchtrecht worden gehaald? Holtrop is voorzichtig, maar heeft wel een suggestie:

'De medische tuchtrechter gaat iets minder formeel om met de klachten dan de raad van discipline. In de advocatuur kijkt men strenger naar de formulering van de klacht, met als resultaat dat niet alles meegenomen wordt wat tijdens de zitting naar voren komt. Als bij de medische tuchtrechter wordt geklaagd over een slechte operatie, kunnen we iets makkelijker ook zeggen dat de dossiervorming moet worden verbeterd. Misschien kan de raad van discipline ook wat breder naar een klacht kijken,' aldus Holtrop.

Hij is dan ook de man die graag problemen *oplost*. Als rechter doet hij regelmatig comparities, tegenwoordig in hoger beroep, en buiten al zijn hier genoemde bezigheden houdt hij zich ook nog bezig met arbitrage. 'Advocaten die onderling strijden pretenderen over en weer dat ze 100 procent gelijk hebben, maar dat kan natuurlijk niet. Vrijwel niemand heeft 100 procent gelijk of ongelijk. Als ik twee partijen met hun ruziemakende advocaten tegen elkaar zie opboksen, gaan mijn vingers jeuken. Ik ben een echte schikker. Ik zoek graag naar de uitweg van een oplossing. Partijen zijn vaak minder in het juridisch gelijk geïnteresseerd, daar denken hun advocaten niet altijd hetzelfde over.'

Met deze oplossingsgerichtheid zou Solco Holtrop waarschijnlijk een goede deken zijn, die geschillen zo veel mogelijk vriendelijk wil oplossen.

Niet uit het juiste advocatenhout gesneden

Een stagiaire die volgens zijn opleiders 'niet beschikt over de advocatuurlijke attitude, in die zin dat hij niet beschikt over de kritische, volstrekt zelfstandige attitude die een behoorlijk advocaat betaamt alsmede niet beschikt over het analytisch vermogen om problemen te doorgronden en op te lossen', kan de stageverklaring worden geweigerd. Dit oordeel van de bestuursrechter Amsterdam van 12 januari jl. liet de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in haar beslissing van 14 oktober 2009 in stand. 'De attitude heeft zijn uitstraling op de vakbekwaamheid van de advocaat, welke bekwaamheid weer staat voor kwaliteit', aldus de rechtbank. Anders dan de stagiaire stelde, die zonder begeleiding op gespecialiseerd fiscaalrechtelijk terrein een hoge omzet genereerde en mede hierdoor dacht over voldoende ervaring te beschikken, kunnen aan de stage dergelijke kwalitatieve eisen worden gesteld, oordeelde de Afdeling.

'De uitspraak is bijzonder,' zegt Orde-beleidsadviseur Marieke van der Pijl, 'omdat voor het eerst tot en met de Raad van State is geprocedeerd over kwalitatieve eisen aan de stage. Er zal wel eerder een stageverklaring geweigerd zijn op vergelijkbare gronden, en een patroon of een raad van toezicht zal een stagiaire ook weleens een verdere loopbaan in de advocatuur om dergelijke redenen hebben ontraden. Tenslotte bleek uit onderzoek van de beroepsopleiding van een paar jaar geleden dat patroons in ongeveer één op de zeven gevallen hun stagiaire ongeschikt achten voor de advocatuur. Maar nu heeft de Afdeling uitgesproken dat op grond van iets als het ontbreken van een kritische houding, het niet uit het juiste advocatenhout gesneden zijn, een stageverklaring kan worden geweigerd. Als je niet aan de kernwaarde onafhankelijkheid voldoet, kan dat dus gevolgen hebben. En dat was nog niet eerder in hoogste instantie vastgesteld.' (LH)

Ook gedragingen in de privésfeer kunnen een advocaat komen te staan op een tuchtrechtelijk verwijt. De link met het advocatenbestaan blijkt snel gelegd en de tuchtrechter waakt steeds strenger over het vertrouwen in de advocatuur.

Privégedrag tuchtrechtelijk getoetst

Voorbeeldig gedrag gevraagd

Leonie Rammelo

redactielid

‘Advocaten dienen te beseffen dat hun rol in de samenleving tot vertrouwen en geloof in integriteit moet leiden,’ zegt Floris Bannier. ‘Daarom moeten ze zich altijd gedragen met een schuin oog naar het gedragsrecht.’¹ Altijd, dus ook in het café, in de liefde, als contractspartner, bij een burenruzie. Uit de jurisprudentie blijkt dat privégedrag relevant is wanneer de gedraging zozeer verweven is met de beroepsuitoefening dat daarvoor dezelfde maatstaf moet gelden. Daarnaast is tuchtrechtelijk verwijtbaar elke gedraging van de advocaat die in het licht van zijn beroep absoluut ongeoorloofd wordt geacht.²

Link

Verwevenheid met de beroepsuitoefening wordt vrij snel aangenomen, misschien omdat veel advocaten ook buiten kantoor graag uitdragen dat ze advocaat zijn. Wanneer de link met de advocatuur bekend is, oordeelt de tuchtrechter eerder dat misstappen in privé het vertrouwen in de advocatuur schaden. Het enkele gebruik van het kantoorbriefpapier in een privékwestie leidt veelal (maar niet altijd)³ tot het oordeel dat er sprake is van verwevenheid.⁴

Voldoende verwevenheid met de praktijkuitoefening wordt ook aanwezig geacht wanneer de advocaat zijn eigen zaakjes (onbetamelijk) regelt en uit zijn toonzetting blijkt dat er een advocaat in het spel is. Onnodig dreigen met klachten of rechtsmaatregelen, liegen; ook in privé is dat niet toegestaan. Een voorbeeld hiervan is de klacht tegen de advocaat die bij een alcoholcontrole tegen de lamp liep, zijn auto-sleutels aan zijn – eveneens beschonken – meerijsende vriend gaf en, nadat deze vriend een lantaarnpaal had geraamd, het

Verwevenheid met de beroepsuitoefening wordt snel aangenomen; veel advocaten dragen ook buiten kantoor graag uit dat ze advocaat zijn

schadeaangifteformulier onjuist invulde en daarover met de verzekeraar op het briefpapier van zijn kantoor verder correspondeerde. Het bewust onjuist voorlichten van de verzekeraar, in feite als advocaat in een eigen zaak, leverde een berisping op.⁵

Absoluut fout

De tweede categorie, gedrag dat juist een advocaat niet past, betreft de handelingen die hoe dan ook het vertrouwen in de advocatuur kunnen schaden – handelingen waarvan (juist) iedere advocaat zich moet onthouden. Logische voorbeelden zijn: bedreiging, afpersing, valsheid in geschrifte en oplichting. Smeuïg voorbeeld hiervan is de advocaat die als penningmeester van een vereniging f 110.000 verduisterde.⁶ Toch heeft niet elke strafrechtelijke veroordeling van een advocaat tuchtrechtelijke consequenties. Zo hoeft de veroordeling wegens een verkeersdelict niet steeds tuchtrechtelijk laakbaar te zijn. Door echter in die strafzaak een leugenachtige verklaring af te leggen, wordt de strafzaak mogelijk wel tuchtrechtelijk relevant, omdat dit het vertrouwen in de advocatuur kan ondermijnen.⁷

Dat de strafrechtelijke veroordeling wegens ontucht met een minderjarige cliënt de advocaat ook tuchtrechtelijk zwaar werd aangerekend, ligt voor de hand: dit gedrag ondermijnt het vertrouwen in de

advocatuur ernstig.⁸ Toch blijkt soms zelfs voor zedendelicten een duidelijke link naar de praktijkuitoefening nodig voordat het tot een tuchtrechtelijke veroordeling komt: na een strafrechtelijke veroordeling in een zedenzaak, waarbij het slachtoffer een ex-cliënt was, vond de tuchtrechter dat ‘onvoldoende is komen vast te staan dat de advocaat in tuchtrechtelijke zin verwijtbaar heeft gehandeld, aldus dat sprake is geweest van een gedraging die in het licht van de beroepsuitoefening van de advocaat absoluut ongeoorloofd moet worden geacht’.⁹

Strenger

Ook buiten de strafrechtelijke setting kan een advocaat maar beter zijn handen thuis houden. De tuchtrechter waakt namelijk steeds strenger over het vertrouwen in de advocatuur. In 1994 zag de tuchtrechter geen rol voor zich weggelegd bij de beoordeling van de klap die een advocaat in de plaatselijke kroeg had uitgedeeld; de raad achtte zich niet de bevoegde instantie voor een onderzoek naar de privéaangelegenheden van de advocaat.¹⁰ Een paar jaar later al kreeg een andere advocaat een voorwaardelijke schorsing opgelegd vanwege diens actieve betrokkenheid bij een vechtpartij in een café.¹¹ Meer recent werd een waarschuwing opgelegd aan de advocaat die samen met een vriend op de Amsterdamse grachten voer en, na aanhouding door de waterpolitie vanwege de beschonken toestand van de opvarenden, slaags raakte met de politieagenten.¹²

Zelfs het liefdesleven van een advocaat kan tuchtrechtelijk relevant zijn, wanneer dat verband houdt met, of zelfs invloed heeft op de praktijkuitoefening. De kans daarop is groter wanneer een advocaat een relatie krijgt met een cliënt. Daarom keurt de tuchtrechter affectieve relaties tussen advocaten en cliënten af, zeker wanneer de advocaat blijft optreden voor de nieuwe geliefde. Dat dit vooral in echtscheidingszaken niet handig is, ligt voor de hand: de wederpartij is immers de ex-partner van

1 Floris Bannier, ‘Zoals een behoorlijk advocaat betaamt’, in: *Advocatengedragsrecht*, 2009, p. 136 en 137.

2 S. Boekman, F.A.W. Bannier, *Advocatentuchtrecht*, 2007, p. 45.

3 Raad van discipline Amsterdam 17 mei 1999, *Advocatenblad* 2000-4.

4 O.a. Raad van discipline Arnhem 19 augustus 2002, *Advocatenblad* 2003-22 en Hof van Discipline 4 juli 2003, nr. 3727. Hetzelfde geldt voor privé-gebruik van zakelijke emailadressen: raad van discipline ‘s-Gravenhage 1 maart 2010, nr. 09.132.

5 Hof van Discipline 6 juli 1998, nr. 2660.

6 Hof van Discipline 20 april 2001, nr. 3339; S. Boekman, F.A.W. Bannier, *Advocatentuchtrecht*, 2007, p. 47.

7 Raad van discipline Amsterdam 17 mei 2004, nr. 04.033.

8 Raad van discipline ‘s-Gravenhage 6 januari 2003, nr. 3744, *Advocatenblad* 2004-9.

9 Hof van Discipline 26 augustus 1996, nr. 2269; het andere slachtoffer was de echtgenote van een cliënt; het dekenbezwaar over dat zedendelict was wel gegrond.

10 Raad van discipline Leeuwarden 16 juli 1994, kenbaar uit www.advocatenorde.nl.

11 Hof van Discipline 2 september 1996, nr. 3197.

12 Raad van discipline Amsterdam, *Advocatenblad* 2008-6.

de geliefde. De advocaat loopt het risico dat juist door zijn betrokkenheid de verhoudingen polariseren of zelfs escaleren. Ook kan door een te grote betrokkenheid bij de cliënt de advocatuurlijke onafhankelijkheid in het gedrang komen, waardoor de advocaat soms tot – veel – meer bereid is dan de regelgeving toestaat.¹³

Eigenrichting

Sommige advocaten hopen met veel bravoure kwesties in hun privéleven op te lossen. Wanneer die bravoure doorslaat in eigenrichting, oordeelt de tuchtrechter streng, want juist advocaten moeten zich daarvan onthouden. Zo was de klacht gegrond over de advocaat die als eigenaar en verhuurder van een pand op eigen houtje het souterrain had ontruimd. Nu een advocaat beroepsmatig een wezenlijke rol in de rechtsbedeling vervult, kan deze zich niet schuldig maken aan eigenrichting zonder het vertrouwen in de advocatuur te schaden.¹⁴

Soortgelijke overwegingen werden ook gewijd aan de gegrondverklaring van de klacht tegen de advocaat die, na uittreding uit zijn kantoor, zomaar dossiers had meegenomen terwijl in geschil was aan wie deze dossiers toebehoorden. Ook de advocaat die zijn zoon ‘hielp’ bij het verbreken en afwikkelen van diens samenwoning, door lukraak allerlei beslagen ten laste van de huisgenoot te leggen, ontsprong de tuchtrechtelijke dans niet.¹⁵

Wanneer de advocaat in privé contractspartner is, hoeft hij zijn contractuele verplichtingen niet ‘braver’ na te komen dan ieder ander, mits hij het niet al te bont maakt. Het enkele feit dat een advocaat niet voldoet aan een betalingsveroordeling in een uitvoerbaar bij voorraad verklaarde uitspraak levert geen schending van de tuchtnorm op.¹⁶ Wel tuchtrechtelijk relevant is het door een advocaat onbetaald laten van declaraties van andere advocaten die hem in privé hebben bijgestaan. Dit gedrag van de advocaat in kwestie was des te erger, omdat deze advocaat daarnaast niet reageerde op bemiddelingspogingen van de deken, die dit

Onnodig dreigen met klachten of rechtsmaatregelen is de advocaat ook in privé niet toegestaan

deed op verzoek van de andere advocaten.¹⁷

Tuchtrechtelijk laakbaar was ook het zich volkomen onvindbaar maken voor privécrediteuren. De beklaagde advocaat woonde eerst in Duitsland, had zich daar laten uitschrijven met de mededeling dat hij naar Nederland was vertrokken, maar heeft zich niet in Nederland laten inschrijven, terwijl hij in Nederland zijn beroep als advocaat uitoefende. De tuchtrechter vond dit handelen ongeoorloofd in het licht van de advocatuurlijke beroepsuitoefening.¹⁸ Ten slotte kan een advocaat zich – ook in privé – niet schuldig maken aan het falsificeren van betalingsbewijzen of het bewust opnemen van onjuistheden in overeenkomsten.¹⁹

Grievend

Wanneer een advocaat zich in een zaak grievend uitlaat, meestal over de wederpartij, kan dat tuchtrechtelijk laakbaar zijn, vooral wanneer sprake is van onnodig grievende uitlatingen of ongefundeerde beschuldigingen. Deze norm wordt ook toegepast op uitlatingen die advocaten in hun privéleven of buiten de context van een zaak doen. Hoe grievender de uitlating, hoe minder de advocaat zich kan verschuilen achter zijn privéhoedanigheid. Zo handelde de advocaat die ruzie had met zijn buurman en daarom diens werkgever aanschreef met de uitsluitende bedoeling de buurman in diskrediet te brengen, tuchtrechtelijk laakbaar.²⁰ Ook over de schreef ging de advocaat die ruzie had met de gemeente over de parkeerplekken naast zijn kantoor en daarom de behandelend ambtenaar op kantoorbriefpapier ‘grievend en lasterlijk’ bejegende en hem

persoonlijk aansprakelijk stelde.²¹ Zelfs al is de advocaat ‘getergd’ door vuilspuiterij van anderen, hij moet zijn professionaliteit bewaren en mag dus niet met gelijke munt terugbetalen.²²

Zowel ‘verweven met de beroepsuitoefening’ als ‘absoluut ongeoorloofd’ was de dagvaarding die een advocaat in een privékwestie van hem en zijn zoon uitbracht. Hoewel de deken aan de hand van een concept had verzocht de inhoud van de dagvaarding aan te passen, was deze nog steeds zodanig dat ‘de honden er geen brood van lustten’. Dit kwam de advocaat op een schorsing te staan.²³ Toch zal de tuchtrechter zich ook realiseren dat niets menselijks de advocaat vreemd is en toont hij soms begrip voor onbeheerste uitglijders, mits de advocaat kan aantonen dat zijn *slip of the tongue* in beperkte kring en volledig buiten de advocatuurlijke setting is gedaan.²⁴

Voorbeeldig

‘Advocaten moeten zich fatsoenlijk gedragen en dat is het enige waar het in het tuchtrecht om draait.’ Zo luidde het credo van de *grande dame* van het advocatentuchtrecht, Sonja Boekman.²⁵ Zo gezien mag de tuchtrechter een oordeel vellen over alle soorten gedragingen van advocaten, zowel beroepsmatig als in privé.²⁶ Niet alle gedragingen zijn tuchtrechtelijk relevant, maar nu de tuchtrechter steeds strenger het vertrouwen van buitenstaanders in de advocatuur bewaakt, kunnen advocaten zich ook privé maar beter voorbeeldig gedragen.

13 Raad van discipline Amsterdam 12 februari 2007, nr. 06-157; Raad van discipline 's-Gravenhage 7 mei 2001, *Advocatenblad* 2002-9; Hof van Discipline 5 april 2004, nr. 3921, *Advocatenblad* 2005-7; Raad van discipline Arnhem 13 september 2004, nr. 04/20, *Advocatenblad* 2005-12.
14 Hof van Discipline 2 maart 1992, nr. 1603.
15 Raad van discipline Arnhem 16 januari 1995, *Advocatenblad* 1995-21 resp. Raad van discipline 's-Gravenhage 5 juni 2000, *Advocatenblad* 2001-6.
16 Hof van Discipline 7 februari 2003, nr. 3509.

17 Raad van discipline Amsterdam 8 oktober 2007, *Advocatenblad* 2009-3.
18 Raad van discipline Leeuwarden 27 mei 2005, nr. 12/04, *Advocatenblad* 2006-10.
19 Hof van Discipline 5 april 1993, nr. 1741, *Advocatenblad* 1993-1; Raad van discipline Amsterdam 20 februari 1995, *Advocatenblad* 1995-23.
20 Hof van Discipline 8 oktober 1990, nr. 1369.

21 Hof van Discipline 4 juli 2003, nr. 3727.
22 Raad van discipline 's-Gravenhage 1 maart 2010, nr. 09-132.
23 Hof van Discipline 5 maart 2007, nr. 4642.
Recent werd een advocaat zelfs een jaar geschorst wegens voortdurende onnodig grievende uitlatingen in een privégeschil over een paard: raad van discipline 's-Hertogenbosch 15 maart 2010, LJN YA418.
24 Raad van discipline Amsterdam 17 januari 2000, *Advocatenblad* 2000-19.
25 Aldus P. Heidinga, in: J.H.C. Zwitser-Schouten e.a. (red), *Recht op tuchtrecht*, 2002, p. 10.
26 Uit een uitspraak van het Hof van Discipline (3 september 2007, *Advocatenblad* 2008-8) lijkt te volgen dat de tuchtrechter klachten over privégedrag van een advocaat altijd moet beoordelen en hetzelfde geldt voor klachten over andere niet-advocatuurlijke handelingen, zoals in nevenfuncties. Voordien strandden klachten over niet-advocatuurlijk handelen regelmatig op niet-ontvankelijkheid. Ontvankelijkheidsverweren inhoudende dat de klacht geen advocatuurlijk handelen maar privégedrag betreft, gaan dus niet meer op.

.....
Schouten: 'Dekens
zouden langer in
functie moeten blijven'
.....

Anja Schouten (links)
en Inge Schouwingk

‘Beter toezicht leidt tot beter tuchtrecht’

Het advocatentuchtrecht werkt naar behoren, vinden de dames van het hof: voorzitter Schouten en griffier Schouwink van het Hof van Discipline. Maar het kan altijd beter. En ze noemen de ideeën van Docters van Leeuwen ‘verfrissend’.

.....
Michel Knapen
journalist
.....

Van twee kanten wordt voorgesteld het toezicht op de advocatuur aan te passen. Op 5 maart 2010 stuurde de minister Hirsch Ballin van Justitie een brief naar de Tweede Kamer waarin hij zijn ideeën ontvouwt over het toezicht op juridische beroepen, waaronder de advocatuur. En gisteren, 8 april, presenteerde Arthur Docters van Leeuwen zijn advies *Het bestaande is geen alternatief*, óók over het toezicht op de advocatuur. Beide stukken liggen bij Anja Schouten, voorzitter van het Hof van Discipline, en Inge Schouwink, griffier van het hof, op tafel. Dat wil zeggen: op het moment dat het *Advocatenblad* met hen sprak, was van het rapport van Docters van Leeuwen slechts een zeer korte samenvatting beschikbaar.

U houdt via de tuchtrechtspraak toezicht op de advocatuur. Werkt dat advocatentuchtrecht naar behoren?

Anja Schouten: ‘Wij zien natuurlijk alleen het laatste deel, wanneer er bij het hof wordt geprocedeerd. De toegang daartoe is wel gewaarborgd. Het Hof van Discipline doet jaarlijks zo’n driehonderd zaken, dat

.....
Schouwink:
‘Vooral dekens
van de kleinere
arrondissementen
hebben een te klein
bureau om goed
proactief toezicht te
houden’
.....

is al enkele jaren stabiel, ondanks de groei van de advocatuur. Maar het is denkbaar dat er met een aangepast systeem meer zaken bij de raden en het hof zouden belanden.’

Als u iets aan het toezichtstelsel zou mogen veranderen, wat zou dat dan zijn?

Inge Schouwink: ‘Ik denk dat je zou moeten beginnen bij de deken. Vooral dekens van de kleinere arrondissementen heb-

ben een te klein bureau om goed proactief toezicht te houden. Een grote lokale orde heeft nu eenmaal meer geld omdat er meer advocaten bij zijn aangesloten, en dus heeft die orde meer middelen voor een goed bureau, met voldoende mensen die ook goed zijn opgeleid. Die kunnen beter de klachten behandelen en betere dossiers maken, wat uiteindelijk ons werk ten goede komt, en daarmee de tuchtrechtspraak als geheel.’

Schouten: ‘De gewone gerechten houden bijvoorbeeld klanttevredenheidsonderzoeken; wij doen dat niet. Dat is wel te verklaren: dergelijke onderzoeken zijn kostbaar en wij zijn een kleine organisatie met een beperkt budget. Docters van Leeuwen heeft al laten weten: het is niet meer van 2010 als je geen klanttevredenheidsonderzoeken houdt. Zo’n signaal van buiten nemen wij serieus. We gaan nu nadenken hoe we zo’n onderzoek kunnen financieren.’

De minister wil het toezicht uitgebreider in de wet vastleggen en transparanter maken. Wat vindt u daarvan?

Schouten: ‘De regels van het advocatentuchtrecht zijn al jaren slecht toegankelijk. Regels over toezicht staan verbrokkeld in de Advocatenwet en in verordeningen. Lang niet alle klagers zullen in de wet

.....
 Schouten: 'Zelfstandige
 sanctiebevoegdheden moet
 de deken slechts in enkele
 gevallen krijgen, en dan alleen
 een dekenwaarschuwing,
 anders kom je ook in de
 problemen met het EVRM'

willen nalezen hoe het toezicht precies in elkaar zit. Maar voor degenen die dat wel doen, moet het transparant zijn. We horen weleens van dekenen dat consumenten niet alleen over hun advocaat klagen, maar ook dat ze de regels niet weten te vinden.'

Schouwink: 'Mede om die reden hebben wij op onze site www.hofvandiscipline.nl informatie beschikbaar gesteld en heeft de overheid de website www.tuchtrecht.nl gelanceerd, die overigens ook gaat over het tuchtrecht in andere beroepsgroepen. Op deze site, die in oktober 2009 is geopend,

staan momenteel vierhonderd uitspraken van het Hof van Discipline. Langzaamaan worden we transparanter.'

De minister vindt ook dat het 'nieuwe' toezicht los moet staan van het tuchtrecht. Het tuchtrecht is immers repressief en, zoals de minister stelt, niet toereikend.

Schouten: 'De minister gaat ervan uit dat meer toezicht leidt tot meer vertrouwen bij de consument in de beroepsgroep en daarmee ook tot meer vertrouwen in het

Tuchtrecht in cijfers van 2009

Overtreding van financiële gedragsregels, ondermaatse prestaties en (mis)communicatie met de cliënt waren in 2009 de voornaamste bron van gegronde klachten bij de tuchtrechter.

.....
 Robert Sanders
 Beleidsadviseur Orde

Dit blijkt uit het jaarverslag dat een dezer dagen verschijnt. Dit eerste jaarverslag

van raden en hof gezamenlijk wordt in beperkte oplage uitgebracht, maar is door iedereen als pdf-bestand te downloaden.

De 'klachtdichtheid' per raad van discipline blijkt onderling nogal te verschillen. In Amsterdam, Arnhem en Den Haag ligt het aantal nieuwe klachtzaken per 100 advocaten tussen vijf en zes; in Den Bosch en Leeuwarden ligt dit cijfer boven de tien. Bij het Hof van Discipline werden in het afgelopen jaar 302

beroepszaken ingediend: 1,9 per 100 advocaten.

In 2009 werden er bij de raden 1020 nieuwe zaken aangebracht. Van de behandelde klachtzaken bij de raden van discipline eindigt meer dan de helft in een ongegrond- of niet-ontvankelijkverklaring. Bij het Hof van Discipline is nog geen tien procent van de beroepszaken niet-ontvankelijk en zijn de (deels) gegronde en ongegronde beslissingen getalsmatig met elkaar in evenwicht.

functioneren van de rechtsstaat. Dat delen wij. Wat hij bedoelt met de opmerking dat het tuchtrecht niet toereikend zou zijn, is niet duidelijk. Het feit dat het tuchtrecht nu afhankelijk is van de indiening van klachten maakt het tuchtrecht nog niet ontoereikend.'

Schouwink: 'Het is eigenlijk niet vast te stellen of het tuchtrecht ontoereikend is, omdat er een *dark number* is. Dat betreft gedragingen die onder de noemer "onbetamelijk" vallen, maar die niet aan het licht komen – en niemand weet hoe groot dat *dark number* is. Als je een systeem kunt maken met actiever toezicht waaruit je kunt afleiden dat geen onbetamelijke gedragingen "blijven liggen", zou dat mooi zijn. Dan leidt een beter toezicht tot een beter tuchtrecht.'

Hoe zou dat kunnen?

Schouten: 'Dan kom je toch weer uit op de rol en positie van de deken. Een beter toezicht zou kunnen worden gerealiseerd wanneer deken langer in functie blijven. Het duurt enige tijd voordat je goed in de vingers hebt hoe je het gedrag van advocaten moet beoordelen en hoe je met klachten moet omgaan. Als er te snel van deken wordt gewisseld, kan dat niet optimaal werken: kennis gaat te snel verloren.

Maar beter tuchtrecht kun je ook bereiken wanneer deken beter worden opgeleid en beter worden geëquipeerd – precies wat ook Hirsch Ballin en Docters van Leeuwen voorstellen. Nu worden deken collegiaal door hun voorgangers ingewerkt en faciliteert de Orde deken dagen en kennisuitwisseling. Dat zou misschien wat intensiever kunnen.'

Schouwink: 'Zowel Docters van Leeuwen als Hirsch Ballin stelt dat de informatievoorziening naar de burger beter kan. Met de websites van hof en raden en de database met uitspraken zijn we die weg al ingeslagen. In het verleden belde een deken nog wel eens naar de raad of het Hof van Discipline als hij met een bijzondere, weinig voorkomende zaak te maken kreeg. Bijvoorbeeld als een klager tijdens het traject overlijdt, wat gebeurt er dan met de procedure? Dat vind je nu in de database. Ook burgers kunnen die zaken en uitspraken inzien.'

Als het aan de minister ligt, moet de toezichthouder sommige overtredingen zelfstandig kunnen afdoen, bijvoorbeeld met een bestuurlijke boete of last onder dwangsom.

Schouten: 'Een variant van die stelling hebben we besproken met Docters van Leeuwen. In het algemeen vonden we

zijn ideeën verfrissend. We hebben twee uur met hem gesproken. Hij vindt dat de deken bepaalde sanctiebevoegdheden moet krijgen. Dat is denkbaar, maar wat ons betreft in slechts enkele gevallen. Bijvoorbeeld als het evident is dat een advocaat een bepaalde regel heeft geschonden. Neem de studiepunten die een advocaat elk jaar verplicht moet halen. Als hij dat aantal niet haalt, dan is dat een kwestie waarvan ik me kan indenken dat de deken deze zelfstandig afhandelt. Of wanneer een advocaat geen derdenrekening heeft of briefpapier hanteert dat niet aan de vereisten voldoet. De enige sanctie zal een dekenwaarschuwing kunnen zijn. Zwaardere sancties mogen wat ons betreft alleen worden opgelegd door de tuchtrechter. Anders kom je ook in de problemen met het EVRM. Aan het opleggen van genoemde sanctie door de deken moet wel de mogelijkheid van beroep op de tuchtrechter worden verbonden. Dus een soort Wet Mulder-traject.'

Er moet een onafhankelijke toezichthouder komen, binnen de NOvA. Maar de minister heeft nog niet gezegd hoe. Heeft u daar ideeën over?

Schouten: 'Een externe toezichthouder binnen de Orde is moeilijk voor te stellen. De positie van de advocaat brengt mee dat

Bij de raden gingen de meeste (gegronde) klachten over het ondermaats presteren (36 keer), overtreding van financiële regels (Gedragsregel 23 en volgende: 29 keer) en slechte communicatie met de cliënt (26 keer). In 2009 legden de raden de volgende maatregelen op: 110 waarschuwingen, 67 berispingen, 22 voorwaardelijke schorsingen, 32 onvoorwaardelijke schorsingen, 13 schrapingen en 3 schorsingen voor onbepaalde tijd op grond van art. 60b

Advocatenwet. De meeste door het hof gegrond bevonden klachten gingen over presteren onder de maat (30) en overtreding van financiële regels (14). Het hof gaf 43 waarschuwingen (2008: 40), 19 berispingen (17), 7 voorwaardelijke schorsingen (10), 11 onvoorwaardelijke schorsingen (9) en schrapte drie advocaten van het tableau. (In 2008 werden twee advocaten geschrapt.) Overigens zijn de cijfers in eerste aanleg en in hoger beroep

niet zomaar te vergelijken, want meestal doet het hof op beslissingen van de raden pas in het volgende kalenderjaar uitspraak.

Het jaarverslag beschrijft ook de werking en organisatie van het tuchtrecht, en geeft een korte beschrijving van de in 2009 opgelegde schorsingen en schrappingen, alsmede samenvattingen van een aantal in het oog springende uitspraken, die in een aantal gevallen de landelijke media

hebben gehaald. Ook de samenstelling van de tuchtcolleges wordt vermeld, aan de hand van de namen van voorzitters, kroonleden, advocaatleden, griffiers en hun respectievelijke plaatsvervangers. Het is de bedoeling dat volgend jaar ook de aantallen klachten worden meegenomen die bij de plaatselijke deken worden ingediend.

Schouwink: 'Aan het vertrouwen in de tuchtrechtspraak kan toetreding van leken zeker bijdragen – al is dat niet nodig om de tuchtrechtspraak te verbeteren'

staatstoezicht niet wenselijk is.'

En wat zijn uw ideeën over de toezichthouder die Docters van Leeuwen voorstelt?

Schouten: 'De advocatuur moet goed functioneren, dus moet het toezicht op de advocatuur goed functioneren. Vooral de buitenwereld moet het vertrouwen hebben dat dit goed is geregeld. Van zo'n systeemtoezichthouder horen we graag wat we niet goed doen en hoe het beter kan.'

Schouwink: 'Zo'n toezicht kun je, denk ik, vergelijken met een accreditatie of met een audit of met een keurmerk: de organisatie wordt doorgelicht, steekproefsgewijs worden er thema's uitgelicht. Ze kunnen onderzoeken hoe het zit met de doorlooptijden of de wachtlijsten.'

Schouten: 'Overigens: de doorlooptijden zijn hier zeer kort en wachtlijsten kennen we niet. Dat mag ook weleens worden gezegd.'

Docters van Leeuwen adviseert de raden en het Hof van Discipline uit te breiden met leken. Een goed voorstel?

Schouwink: 'Vertrouwen in de tuchtrechtspraak is belangrijk. Toetreding van leken tot de tuchtrechtspraak kan zeker

bijdragen aan dit vertrouwen. We hebben echter niet de indruk dat uitbreiding met leken nodig is om de tuchtrechtspraak te verbeteren.'

Schouten: 'Ook moet er onderscheid worden gemaakt tussen raden en hof. Bij de raden nemen steeds vier beroepsgenoten deel aan de tuchtrechtspraak, bij het hof twee. Uitgaande van de vervanging van een advocaatlid door een leek – de tuchtrechtspraak moet wel EVRM-proof blijven – betekent dat zeker in hoger beroep een mindere inbreng vanuit de praktijk. En dat is niet bepaald gewenst.'

De minister wil een externe toezichthouder, Docters van Leeuwen wil een 'wijs persoon'. Bij wie voelt u zich het beste thuis?

Schouten: 'Docters van Leeuwen laat de wijze persoon over de schouder van de deken meekijken en controleert zo de deken. De minister gaat een stap verder: zijn toezichthouder kan alles controleren, met opheffing van de geheimhoudingsplicht. Wij voelen ons het meest verwant met de ideeën van Docters van Leeuwen. Het voorstel van de minister past niet bij het functioneren van de advocaat, die toch eigenlijk onafhankelijk moet kunnen opereren.'

Wat is de termijn voor het indienen van een tuchtklacht?

Er is geen wettelijke termijn waarbinnen een tuchtklacht moet zijn ingediend, maar de tuchtrechter komt alles afwegende vaak op drie jaar uit.

.....
Leonie Rammeloo
redactielid
.....

Het advocatentuchtrecht kent op dit moment geen wettelijke verjarings- of vervaltermijn voor het indienen van een klacht.¹ De tuchtrechter zal echter steeds, zowel na een beroep van de verweerder op de niet-tijdige indiening van de klacht als ambts-halve, beoordelen of de klager niet te lang heeft gewacht met het indienen van zijn klacht. Bij deze beoordeling wordt het maatschappelijk belang dat het optreden van een advocaat door de tuchtrechter kan worden getoetst, afgewogen tegen het belang van de rechtszekerheid voor de advocaat dat zijn handelingen na het verstrijken van een redelijke termijn niet meer ter discussie worden gesteld.²

Een duidelijke 'deadline' voor het indienen van een klacht is er niet, omdat de tuchtrechter steeds aan de hand van de concrete omstandigheden zal bepalen of binnen een redelijke termijn is geklaagd.³ Toch valt uit recente tuchtrechtspraak op te maken dat bij een tijdsverloop van rond de drie jaar de tuchtrechter doorgaans (behoudens bijzondere omstandigheden) meent dat de redelijke termijn voor het indienen van een klacht is verstreken. Een tijdsverloop van circa twee jaar wordt nog toelaatbaar geacht. Bij een tijdsverloop tussen de twee en drie jaar hangt het af van de concrete omstandigheden of dit

tijdsverloop acceptabel is, waarbij de tuchtrechter bijvoorbeeld let op de aard en het gewicht van de klacht, of sprake is van afhankelijkheid van de klager van de advocaat tegen wie de klacht is gericht⁴, of geklaagd wordt tegen de eigen advocaat of die van de wederpartij⁵, of de advocaat door het tijdsverloop in een nadeliger bewijsspositie is gebracht en of de advocaat nog rekening moest houden met een klacht.

Overigens bekijkt de tuchtrechter ook of de klager (gerechtvaardigde) redenen had om te wachten met het indienen van een klacht. De tuchtrechter doet dat kritisch; argumenten dat de klager nog niet de behoefte had om te klagen of dat hij verweerder eerst het voordeel van de twijfel gunde, gelden niet als geldige redenen.⁶

Bijzondere omstandigheden kunnen een langer tijdsverloop toelaatbaar maken. Zo maakte de omstandigheid dat het kantoor van de advocaat klager nog gedurende vier jaar na het klachtwaardig handelen had bijgestaan, dat het tijdsverloop van vijf jaar tussen het advocatuurlijk handelen en het indienen van de klacht nog als redelijk werd gekwalificeerd.⁷ Langer tijdsverloop was voorts toelaatbaar bij een klacht die betrekking had op een reeks van opvolgende en zich tevens herhalende gebeurtenissen in een lang lopende procedure, waardoor een tijdsverloop van zes tot negen jaar nog redelijk was.⁸

Bijzondere omstandigheden kunnen ook maken dat de plaatselijk deken nog lang kunnen klagen. Zo mocht een deken wachten op de uitkomst van een strafzaak waarin de advocaat als verdachte betrokken was. De tuchtrechter verklaarde vervolgens het dekenbezwaar, zeven jaar na het advocatuurlijk handelen, ontvankelijk, omdat het voor de beklaagde advocaat steeds duidelijk was dat hij zich, behalve als verdachte in de strafzaak, ook op enig moment tuchtrechte-

lijk zou moeten verantwoorden.⁹ Een ander dekenbezwaar, tien jaar na het advocatuurlijk handelen waarover werd geklaagd, werd eveneens toelaatbaar geacht, vanwege de ernst en de inhoud van het dekenbezwaar.¹⁰ In casu had de advocaat de cliënt geadviseerd tot het opmaken van een notariële akte, waarvan hij wist dat de inhoud daarvan onjuist was, terwijl hij zichzelf op grond van deze akte liet uitbetalen.

Overigens gaat de redelijke termijn, waarbinnen de klager zijn klacht kenbaar moet maken, niet steeds lopen op het moment van het advocatuurlijk handelen. De termijn vangt aan wanneer de klager zich bewust is geworden of redelijkerwijs bewust had kunnen zijn van de naar zijn mening klachtwaardige gedraging van de advocaat.¹¹ De klager kan zich dus niet 'van de domme houden'; de tuchtrechter toetst in zekere zin objectief wanneer de klager bekend had kunnen - en dus had moeten - zijn met het (mogelijk) klachtwaardige handelen. Daarbij kan worden gekeken naar het moment dat de klager bekend werd met de gevolgen van de handelwijze van de advocaat¹², al is dat niet doorslaggevend.¹³

Ter afsluiting aandacht voor het hardnekkige misverstand dat de redelijke termijn op grond van art. 6 EVRM ook zou gelden voor de klager. De klaagtermijn in het advocatentuchtrecht heeft echter niets van doen met art. 6 EVRM. Deze bepaling ziet immers niet op de termijn die een klager in acht moet nemen bij indiening van de klacht, maar op het tijdsverloop tussen het aanvangsmoment van een procedure en de uitspraakdatum. Met andere woorden: op de door de tuchtrechter zelf gehanteerde termijn.¹⁴

.....
1 Het voorontwerp Kaderwet tuchtprocesrecht, zie de bijdrage van Verburgh elders in deze special, zal dit waarschijnlijk veranderen, het bevat een vervaltermijn van 3 jaar.
2 Zie onder andere HvD 22 januari 2007, nr. 4635; HvD 19 maart 2007, nr. 4674, zie ook S. Boekman, F.A.W. Bannier, *Advocatentuchtrecht* 2007, p. 57v.
3 Zie onder andere RvD Amsterdam 11 januari 2010, LJN YA0230.

.....
4 HvD 2 februari 2007, 4622.
5 HvD 12 februari 1996, nr. 2053.
6 HvD 17 september 2004, nr. 4014.
7 HvD 25 augustus 2000, nr. 2969.
8 HvD 19 maart 2004, nr. 3924.

.....
9 RvD Den Bosch 25 juni 2007, kenbaar uit *Advocatenblad* 2008-8.
10 RvD Amsterdam 10 november 2009, LJN YA0113.
11 HvD 21 augustus 2006, 4513, zie ook HvD 31 augustus 2009, nr. 5312, LJN YA0004.
12 HvD 2 december 1996, nr. 2251 en HvD 7 april 2004, nr. 3510.
13 HvD 7 juli 2003, nr. 3510.
14 HvD 4 maart 1996, nr. 2116 en HvD 28 december 1998, nr. 2690. Zie ook S. Boekman, F.A.W. Bannier, *Advocatentuchtrecht* 2007, p. 60.

Vliegende brigadelid Willem van Wijngaarden:

‘Eén keer zeiden we: je zou je praktijk moeten neerleggen’

Willem van Wijngaarden, accountant, vormt samen met advocaat Hans van Veggel het eerste team van de vliegende brigade in de advocatuur. Hij verteld hoe ze de dekens op verzoek ondersteunen bij hun controletaken.

.....
Trudeke Sillevius Smitt

vakredacteur Advocatenblad
.....

Lokale dekens hebben de taak te controleren of de advocaten in hun werkgebied zich houden aan de wet en de verordeningen. Als een deken een nader onderzoek bij een kantoor wil instellen, kan hij of zij gebruikmaken van de diensten van Van Wijngaarden en medebrigadelid Van Veggel. Het team is nu vier keer ingeschakeld.

Van Wijngaarden en Van Veggel gaan bij het kantoor aan de slag op basis van een vooraf met het kantoor afgestemde opdracht, maar geven intussen hun ogen de kost. *Professional judgment* noemt Van Wijngaarden dat. ‘We werken niet op basis van een onderzoeksplan; het onderzoek ontwikkelt zich aan de hand van wat je aantreft. Dat is een typische accountantsmethode. Heel risicogericht en veel maatwerk.’

Het onderzoek kan zich over allerlei onderwerpen uitstrekken: hoe is het kantoor georganiseerd? Vraagt men bij nieuwe cliënten naar hun achtergrond en worden er duidelijke afspraken over tarieven gemaakt? Krijgen cliënten eerlijke informatie over de kansen en risico's van hun zaak? Is men afdoende verzekerd?

Kwetsbaar onderwerp

Van Wijngaarden is naast ‘brigadelid’ ook voorzitter van de reviewcommissie van de

SRA, dat in het kader van het wettelijk toezicht op accountantskantoren preventief onderzoek doet bij accountants en fiscalisten. Advocaten en fiscalisten zijn naar zijn ervaring een stuk minder ordelijk dan accountants. ‘Als ik op een advocatenkantoor kom, vind ik het vaak een zootje. Accountants hebben een *clean desk policy*. Bij veel juristen liggen de stapels dossiers op de grond. Maar in een rommeltje kun je niet werken.’

‘Een kwetsbaar onderwerp is de derdengeldrekening,’ zegt Van Wijngaarden. ‘Je ziet dat daar nogal eens misbruik of oneigenlijk gebruik van wordt gemaakt. Bij kleine kantoren met een diversiteit aan werkzaamheden speelt ook de vraag of men wel in staat is op de hoogte te blijven van alle wet- en regelgeving, of dat men zich beter kan gaan specialiseren.’

Als het onderzoek is afgerond, gaat het onderzoeksteam eerst om de tafel met het advocatenkantoor. Het kantoor krijgt een conceptrapport en mag daarop reageren. Vervolgens gaat het rapport met eventuele aanpassingen naar de deken. Het kantoor moet de kosten betalen, tenzij is gebleken dat alles op orde was. Maar bij de tot nu toe onderzochte gevallen was daarvan geen sprake. ‘Onze aanbevelingen kunnen heel divers zijn: regel financiering, schaf actuele literatuur aan, zoek samenwerking of verhoog je verzekering. Het is ook een keer voorgekomen dat we zeiden: je zou je praktijk moeten neerleggen. Maar de

deken bepaalt wat hij met onze bevindingen doet.’

Van Wijngaarden hoopt dat de vliegende brigade preventief werkt. ‘Het is een softe manier om tot correctie te komen. Daarmee kan soms een tuchtzaak voorkomen worden.’

Tips van de brigadier

- **Maak duidelijke keuzes**
‘Je kunt niet overal deskundig in zijn.’
- **Analyseer de risico's**
‘Als het kantoor erg afhankelijk is van één cliënt, is dat een zwakte omdat die klant kan omvallen. Ook veel zaken aannemen en snelle groei vormen een risico.’
- **Maak een strategisch plan**
‘Hoe schizofreen het ook klinkt, maar ook als je alleen bent: schrijf op hoe je je praktijk wilt inrichten.’
- **Zet kwaliteitsbeleid uit**
‘Kwaliteit gaat over zaken als: hoe richt ik mijn dossiers in, wat is de routing binnen het kantoor, hoe organiseer ik het collegiaal overleg, hoe communiceren we met cliënten?’
- **Ruim uw kamer op**
‘Als je niet netjes bent, maak je fouten.’
- **Maak gebruik van elektronische dossiers**
‘Ik ben bij advocaten dossiers tegengekomen zonder enige ordening, zelfs geen chronologische. Een elektronisch dossier dwingt af dat je de stukken in de juiste mappen bewaart.’

- *Als je een hekel hebt aan de boekhouding: besteed het werk uit*
'Dan ben je goedkoper uit dan wanneer je het laat liggen. Want hoe langer de accountant later in de chaos moet zoeken, hoe duurder het wordt.'
- *Maak goede samenvattingen van alle besprekingen en leg afspraken helder vast*
'Ik ben brieven van advocaten tegengekomen waar ook teamgenoot en advocaat Van Veggel geen touw aan vast kon knopen. Een training op het gebied van schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid kan helpen om de communicatie te verbeteren.'
- *Vraag een voorschot*
'Een voorschot helpt niet alleen in het kader van de liquiditeit, maar geeft ook aan dat de cliënt bereid is te betalen. Overigens moet over een voorschot ook btw afgedragen worden.'
- *Declareer maandelijks*
'Als de zaak net gewonnen is, is de cliënt enthousiast. Maar met het verstrijken van de tijd neemt de bereidheid om te betalen af.'
- *Loop wekelijks je zaken langs om de voortgang van het werk te bekijken*
'Veel softwarepakketten bieden project- en urenadministratie ineen. Met zo'n pakket is er geen kunst aan om overzicht te houden.'

Een boeteregeling, een tuchtregister, een klaagtermijn van drie jaar en een duidelijker regeling van allerlei zaken: dat zijn voor de advocatuur de gevolgen van het Voorontwerp voor een kaderwet tuchtprocesrecht. Het voorontwerp is nog niet openbaar, maar we mochten vast een kijkje nemen.

Wetboek van tuchtprocesrecht in de maak

.....
M.A.H. Verburgh

staffurist Raad van Discipline Amsterdam
.....

Mag een ex-cliënt na vijf jaar nog klagen over zijn voormalige advocaat? Kan een geschrapte advocaat later weer op het tableau gesteld worden? Wanneer is herziening van een onherroepelijke uitspraak van de tuchtrechter mogelijk? In de (Advocaten)wet zult u een antwoord op deze vragen vergeefs zoeken, terwijl deze kwesties voor bijvoorbeeld notarissen, accountants of medici wel wettelijk geregeld zijn. De toekomstige Kaderwet tuchtprocesrecht² wil daar verandering in brengen. De Kaderwet beoogt waar mogelijk het tuchtprocesrecht voor de negen wettelijk geregelende beroepen³ te harmoniseren en lacunes te dichten.

Ambtenaren van het ministerie van justitie werken sinds 2008 aan de Kaderwet. Later dit jaar zal naar verwachting een officieel voorontwerp gepubliceerd worden voor consultatie. Voor deze special van het *Advocatenblad* mocht op basis van de huidige ambtelijke teksten vast een tipje van de sluier worden opgelicht. Met de nodige slagen om de arm natuurlijk, want het *Staatsblad* is nog ver weg

en voor die tijd kan er nog van alles gebeuren. Bij dat laatste kan uiteraard worden gedacht aan het advies van mr. A.W.H. Docters van Leeuwen, maar binnenkort wordt ook de reactie van de minister op het advies van de Raad van State met betrekking tot het zogenaamde wetsvoorstel-Van Wijnen⁴ verwacht. Verder zal een nieuwe regering wellicht met nieuwe plannen komen.

Het wetsvoorstel voor een Kaderwet tuchtprocesrecht is op 7 december 2007 aangekondigd in het Kabinetsstandpunt⁵ met betrekking tot het zogenaamde rapport-Huls.⁶ Een van de aanbevelingen van de werkgroep-Huls was om het tuchtrecht van de negen wettelijk geregelde beroepsgroepen te uniformeren en harmoniseren omdat het vaak verouderd is en er zoveel nodeloze verschillen zijn tussen de negen regelingen. Ook uit de Tweede Kamer kwam de roep om modernisering en harmonisering. Het kabinet heeft de aanbeveling overgenomen. Het ziet het tuchtrecht als waardevol middel om beroepsnormen te handhaven. Een toegankelijker procedure komt de doelstellingen van het tuchtrecht ten goede, zo is de gedachte.

Wanneer zal de Kaderwet in werking treden? Aangezien het ontwerp nog in de ambtelijke fase is, kan dat nog wel een paar jaar duren. Preciezere uitspraken zijn daarover

.....
In de Kaderwet blijft het dekenonderzoek gehandhaafd
.....

niet te doen, mede gezien de lopende wetgevings- en adviestrajecten. Nieuwe ontwikkelingen buitelen, mede als gevolg van de grote belangstelling van publiek en politiek waarin de advocatuur zich de laatste jaren mag verheugen, vaak over elkaar heen.

Niet alles overboord

Moet in het kader van de harmonisatie nu alles overboord wat niet op alle negen beroepsgroepen toepasbaar is? Moeten wij bijvoorbeeld afstand doen van het vooronderzoek door de deken? Nee, het motto van de Kaderwet is: harmonisatie waar mogelijk, diversiteit waar nodig. Tot de laatste categorie behoort in de advocatuur het vooronderzoek door de deken. Bij andere beroepsgroepen wordt wel met enige jaloezie gekeken naar de keurige klachtdossiers die de raden van discipline door de deken aangeleverd krijgen, en naar het feit dat de deken circa driekwart van de klachten naar tevredenheid van partijen oplost, waardoor deze niet meer doorgestuurd hoeven te worden naar de raad van discipline. In de Kaderwet blijft het dekenonderzoek dan ook gehandhaafd.

Enkele regels die niet wettelijk waren vastgelegd, maar wel uit de jurisprudentie konden worden afgeleid, worden in de Kaderwet gecodificeerd. Het gaat onder meer om het beginsel van ne bis in idem en om de regeling van de voortzetting van de klacht

.....
1 Dit artikel is geschreven op persoonlijke titel.

2 Wet houdende regels omtrent de tuchtrechtspraak ten aanzien van beoefenaren van wettelijk geregelende beroepen (Kaderwet tuchtprocesrecht). Voor dit artikel is geput uit het ambtelijk concept van januari dit jaar.

3 Naast advocaten: accountants, medici (BIG-geregistreerden), deurwaarders, loodsen, notarissen, octrooigemachtigden, dierenartsen, zeevarenden.

4 Voorstel van wet tot aanpassing van de Advocatenwet en enkele andere wetten in verband met de positie van de advocatuur in de rechtsorde.

5 Kamerstukken II 2007/08, 29279, nr. 61.

6 Het rapport *Beleidsuitgangspunten wettelijk geregeld tuchtrecht* is op 12 februari 2007 (Kamerstukken II 2006/07, 29 279, nr. 48) door de minister van Justitie aan de Tweede Kamer aangeboden. Het rapport is in het kader van het programma Bruikbare rechtsorde geschreven door een werkgroep onder voorzitterschap van prof. mr. N.J.H. Huls.

om redenen van algemeen belang na overlijden van de klager. Maar het wetsvoorstel bevat ook elementen die voor het advocatentucht recht nieuw zijn (zie ook kader). De meest opvallende zijn de geldboete, het tuchtregister en de klaagtermijn.

Geldboete

Een van de oogmerken van de Kaderwet is de harmonisering van de zogenaamde maatregelencatalogus. Alle beroepsgroepen kennen in enige vorm wel de trits: waarschuwing, berisping, schorsing en schrapping. Maar daarnaast is er op dit moment nog veel variatie. Sommige beroepsgroepen kennen bijvoorbeeld nog niet de gegrondverklaring zonder maatregel. De Kaderwet voert deze algemeen in.

Nieuw voor advocaten is de geldboete als tuchtmaatregel. Tucht recht is weliswaar geen strafrecht, maar heeft volgens de concept-memorie van toelichting naast een corrigerend element toch ook een punitief karakter. De boete kan tevens de leemte tussen de berisping en de schorsing opvullen, aldus de concept-memorie. Accountants, deurwaarders, veterinairen, medici, zeevarenden en loodsen kenden de boete als tuchtmaatregel al. Het gaat in de Kaderwet om een boete van maximaal de 4^e categorie Wetboek van Strafvordering (€ 18.500). Het bedrag komt ten bate van de Staat, dus de klager schiet er niets mee op, maar dat was ook niet de opzet. Vaak is gepleit voor de invoering van de schadevergoeding als algemene tuchtmaatregel. Tegenstanders vinden echter dat deze beter past in een civiele of een geschillenprocedure; de tuchtrechter maakt van de huidige beperkte wettelijke mogelijkheden dan ook zelden gebruik. De schadevergoeding heeft het, anders dan als voorwaarde bij een andere maatregel, vooralsnog niet gehaald. Zelfs van consumentenzijde werd het niet zinvol geacht om een dergelijke dode mus in de Kaderwet op te nemen.

Tuchtregister en openbaarheid

Alle tuchtspraken worden sinds oktober 2009 geanonimiseerd gepubliceerd op Tucht recht.nl. Daarnaast wordt al jaren gepraat over een register waarin kan worden nagegaan wat een bepaalde advocaat op zijn kerfstok heeft. In het wetsvoorstel wordt zo'n centraal tuchtregister mogelijk gemaakt. Daar moeten alle opgelegde maatregelen behalve de waarschuwingen in opgenomen worden, dat wil zeggen ook de beris-

Wat nieuw is

Nieuw in de Kaderwet zijn voor de advocatuur onder meer:

- geldboete;
- bewindvoering bij gegrondverklaring van klacht;
- toevoeging van berisping en boete aan centraal tuchtregister;
- klaagtermijn van drie jaar;
- niet-ontvankelijkheid wegens onvolledigheid klacht;
- bindende doorverwijzing naar klachtinstantie;
- beperking van schrapping tot tien jaar;
- termijnen van orde voor tuchtrechter;
- verlenging van de verzet- en appeltermijnen tot zes weken;
- mogelijkheid van herziening van onherroepelijke tuchtspraak.

pingen en de boetes. Nu worden alleen de schorsingen en schrappingen geregistreerd op het landelijke tableau.

Over openbaarmaking – toch een cruciaal punt – van die gegevens is op dit moment niets geregeld. In de Kaderwet: ook niets. Dit wordt overgelaten aan de uitwerking van de kaderregeling per beroepsgroep. Wat de Kaderwet wel mogelijk maakt, is dat de voorzitter van een tuchtcollege aan derden die daarom vragen al dan niet geanonimiseerde informatie over bepaalde beslissingen of lopende klachtzaken geeft, maar dat is toch net iets anders. Dat geldt ook voor de bijkomende maatregel van openbaarmaking die nog steeds in een tuchtrechtelijke beslissing kan worden opgelegd. Of – al dan niet geanonimiseerde – informatie uit het tuchtregister kan worden opgevraagd en zo ja welke en door wie, moet dus nog geregeld worden in de Advocatenwet. Voor andere beroepen zoals notarissen en accountants is dit al wel geregeld. Die registers liggen kosteloos ter inzage en tegen vergoeding worden daaruit schriftelijke inlichtingen verstrekt.

De Orde heeft overigens op 24 juni 2009 desgevraagd aan de Staatssecretaris van Justitie geadviseerd om wettelijk mogelijk te maken dat schorsingen en schrappingen met naam en toenaam worden gepubliceerd op internet. Mede gezien de druk vanuit politiek en maatschappij is het best mogelijk dat deze regeling eerder (al dan niet inclusief

De boete kan de leemte tussen de berisping en de schorsing opvullen

het publiceren van berispingen en boetes) in werking treedt dan de Kaderwet.

Klaagtermijn drie jaar, tenzij

Hoeveel jaar na dato mag je nog klagen? Zoals elders in deze special te lezen valt, is de jurisprudentie van het Hof van Discipline op dit punt nogal subtiel. Daarnaast bestaan tussen de negen beroepsgroepen op dit punt grote verschillen: de wettelijke termijnen lopen uiteen van twee tot tien jaar. De Kaderwet maakt aan de onzekerheid en aan de grote variatie tussen de beroepsgroepen een einde door de klaagtermijn als hoofdregel te bepalen op drie jaar na het gewraakte handelen of nalaten. Voor het advocatentucht recht geen gekke termijn, gezien het huidige gemiddelde van het Hof van Discipline. Uitzonderingen blijven onder de Kaderwet mogelijk; een langere termijn kan bijvoorbeeld gelden als de gevolgen van het handelen pas na drie jaar bekend werden of in andere, zeer uitzonderlijke situaties.

Vooruitgang

Is de Kaderwet wel nodig? Het wemelt in Nederland niet van de klagers die klachten tegen zowel een advocaat als een dierenarts als een loods als een octrooigemachtigde hebben lopen. Dus wie stoort zich eigenlijk aan al die 'onnodige' verschillen tussen de regelingen? Verder is het een beetje lastig, dat degene die op zoek is naar het tuchtprocesrecht voor de advocatuur in de toekomst niet in één maar in twee wetten zal moeten kijken: in de Kaderwet en in de Advocatenwet. De afstemming tussen beide en de voorrang zullen goed geregeld moeten worden. Ook inhoudelijk is uiteraard op onderdelen kritiek mogelijk, maar er komt nog voldoende gelegenheid om die te laten horen.

In grote lijnen betekent de Kaderwet echter een vooruitgang, ook voor het advocatentucht recht. Bepaalde zaken worden nu voor het eerst of duidelijker geregeld en dat kan het tucht recht, sluitstuk van de kwaliteitsbewaking van de beroepsuitoefening, alleen maar ten goede komen.

1%* VAN DE ADVOCATEN
LEEST ADVOCATENBLAD NIET.

ADVOCATENBLAD, HÉT BEREIKSMEDIUM VOOR DE ADVOCATUUR.
KIJK VOOR ADVERTENTIEMOGELIJKHEDEN OP BEREIKDEJURIST.NL

Het **voordeel** van vooroplopen

Bij Sdu Uitgevers lopen we voorop in de digitale revolutie. Want scherp, doordacht en uitgesproken ben je pas als je de mogelijkheden van elektronische berichtgeving ten volste benut. Zo biedt OpMaat_Ondernemingsrecht u een complete online zoekoplossing voor alle bronnen binnen het vakgebied Onderneming en Recht. U zoekt eenvoudig in alle officiële publicaties, jurisprudentie

en commentaren. De handige navigatie zorgt er voor dat u nooit verdwaalt. Sterker nog: u loopt voorop. En als u wilt, houden we u dagelijks via een e-mailattendering op de hoogte van de allerlaatste ontwikkelingen. Zo ondersteunen we ook online de scherpte, het inzicht en de uitgesprokenheid van de professie. Met recht.

Kijk voor meer informatie op www.scherpinondernemingsrecht.nl: dé portal voor professionals in ondernemingsrecht.

Scherp. Doordacht. Uitgesproken.

Sdu UITGEVERS